

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Helena Krátká

**Dobrovolníci ve farnosti
Chlumeck nad Cidlinou**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš

Praha 2012

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 04. 2012

Bibliografická citace

Dobrovolníci ve farnosti Chlumeck nad Cidlinou [rukopis]: diplomová práce / Helena Krátká; vedoucí práce: Dr. Vojtěch Eliáš. -- Praha, 2012. – 75 s.

Anotace

Diplomová práce se zabývá činností dobrovolníků v chlumecké farnosti. V úvodu popisuje vznik církve, v jejímž rámci farnosti později vznikaly a připojuje vymezení farnosti v církevních dokumentech. Popisuje farnost Chlumeck nad Cidlinou včetně její stručné historie. Vymezuje pojem dobrovolník a církevní laik včetně jejich vzájemného vztahu. Dobrovolníky v dávné minulosti chlumecké farnosti přibližuje popisem aktivit místního literátského bratrstva. Období mezi světovými válkami charakterizuje činnost Československé strany lidové a spolku Orel. Na činnosti Farní charity v Chlumci nad Cidlinou ukazuje nadšení a chuť pomáhat v době po listopadu 1989. Na závěr je připojen stručný přehled počtu obyvatel k počtu dobrovolníků v každém výše zmiňovaném období.

Klíčová slova

Farnost; dobrovolník; dobrovolnictví; Chlumeck nad Cidlinou; Farní charita.

Annotation

The thesis focuses on activity of volunteers in the Chlumeck church community. The introduction describes the formation of the Church within which the parishes subsequently emerged and includes a definition of the parish in the ecclesiastical documents. It describes the Chlumeck nad Cidlinou parish as well as its brief history. It defines the term “volunteer” and the layperson and their mutual relationship. The volunteers of the distant past of the Chlumeck parish are portrayed through the activities of the local literary fraternity. The interwar period is characterised by the activity of the Czechoslovak People’s Party and the Orel association. Describing the activities of the Parish charity in Chlumeck nad Cidlinou, it demonstrates the enthusiasm and desire to be useful in the period after November 1989. The conclusion includes a brief summary indicating the number of inhabitants in relation to the number of volunteers in each aforementioned period.

Keywords

Parish; volunteer; volunteering; Chlumeck nad Cidlinou; Parish charity.

Počet znaků (včetně mezer): 156 501

Poděkování

Ráda bych poděkovala Dr. Vojtěchu Eliášovi za trpělivost, cenné připomínky a jeho čas, který mi věnoval při konzultacích nad prací.

Obsah

Úvod	7
1 Farnost	9
1.1 Církevní společenství v Novém zákoně	9
1.1.1 Historický Ježíš	9
1.1.2 Obec učedníků po Ježíšově nanebevstoupení	9
1.1.3 Podoba církve v prvokřesťanské době	10
1.1.4 Počátky římské obce	11
1.2 Farnost v církevních dokumentech	12
1.2.1 Farnost v CIC	14
1.3 Pojetí farnosti dnes	16
1.4 Chlumecká farnost	20
1.4.1 Stručná historie	22
2 Dobrovolník	27
2.1 Vymezení pojmu	27
2.1.1 Rozbor charakteristických prvků	27
2.1.2 Perspektivy chápání dobrovolníka	28
2.2 Církevní laik	30
2.2.1 Zvláštní úkoly a dary Ducha v obcích NZ	32
2.2.2 Vymezení pojmu	33
2.3 Vztah dobrovolníka k církevnímu laikovi	35
3 Dobrovolnictví	36
3.1 Vymezení pojmu	36
3.1.1 Všeobecná deklarace dobrovolnictví	39
3.1.2 Evropský rok dobrovolnictví	41
3.1.3 Druhy dobrovolnictví	42
3.1.3.1 Dobrovolnictví v církvi a náboženských společnostech	43
4 Dobrovolníci ve farnosti Chlumec nad Cidlinou	45
4.1 Literátské bratrstvo v Chlumci nad Cidlinou	45
4.2 ČSL a Orel v Chlumci nad Cidlinou	48
4.3 Farní charita v Chlumci nad Cidlinou	58
4.3.1 Činnost Farní charity v Chlumci nad Cidlinou	59

Závěr	70
Seznam zkratek	72
Seznam pramenů	73
Seznam literatury	74

Úvod

Práce je pokusem pohlédnout na historii farnosti z jiného úhlu a pokusit se zmapovat práci dobrovolníků v ní. V první části práce je analýzou dostupné literatury stručně připomenuto, co vlastně muselo zákonitě vzniku jednotlivých farností předcházet. Je zde popsáno, jak vznikala v dějinách církev, jejíž nejmenší částí farnost je. Je to stručný průřez od připomenutí osoby Ježíše Krista a vzniku prvotní církve, až po její postup do Říma. V navazující části je analýzou církevních dokumentů objasněna a nastíněna hierarchická struktura církve, ze které jasně vyplývá místo a význam, který v ní farnost zaujímá. Z dokumentů je také patrné, že církev, i když prošla zákonitým vývojem, přesto není běžnou organizací. Je v ní patrné působení Ducha Svatého. Ten svými dary působí především na „živé kameny“ této stavby a od tohoto faktu se odvíjí i jejich motivace k jinak těžko vysvětlitelným činům.

Ze souhrnu informací, které se nacházejí v Kodexu kanonického práva, naopak vyvstane jasná definice toho, co farnost je. V kodexu jsou uvedeny všechny souvislosti a vztahy, které se farnosti a těch, kteří k ní přísluší, dotýkají. Dopodrobna vypsána práva a povinnosti lidí tvořící farnost mohou pomoci lépe se zorientovat v problematice a snáze nalézt řešení nastalých problémů.

V překotném vývoji současné společnosti se zákonitě mění i pohled na farnost a na to, co by měla lidem přinášet, a jaké naopak mají oni povinnosti k ní. V dnešní době je, víc než kdy jindy, patrný vnitřní rozkol každého člověka. Stále se poukazuje na vnitřní prázdnotu lidí, cítících potřebu něco nalézt, hledajících a nenalézajících. Důvodem jejich pocitů je zakotvenost touhy po Bohu v každém člověku. Pokud si toto lidé nepřiznají, nebudou mít jasno ani v tom, co vlastně hledají. A proto jsou právě dnes potřeba živé farnosti, které mohou nasměrovat při hledání, nebo jen otevřít náruč a nechat zažít pocit jistoty a přijetí. Z tohoto důvodu je v práci zařazen alespoň krátký nástin toho, kam směřuje dnešní pastorace. Následuje zeměpisné vymezení a popis chlumecké farnosti a připojena je i její stručná historie.

Druhá část práce definuje, kdo je to dobrovolník, popisuje chápání tohoto pojmu dříve a ukazuje, jak je výraz vnímán dnes. Připojen je i rozbor pojmu laik a popsán jejich vzájemný vztah. Fenoménu dobrovolnictví se obšírně věnuje další část práce. Je v ní popsáno, jak se dobrovolnictví rozvíjelo ve světě a jak u nás. Popisuje i to, jak bylo posunuto chápání dobrovolnictví za éry komunismu. Vzpomenuty jsou i Deklarace

dobrovolnictví a Evropský rok dobrovolnictví. Pro přehlednost jsou uvedeny druhy dobrovolnictví se zaměřením na tuto činnost v církevních organizacích.

Cílem a samotným jádrem práce je zmapování činnosti dobrovolníků v chlumecké farnosti. V této části je použita metoda rešerše prvotních pramenů z archivu kostela sv. Voršily a městského muzea. Protože rozsah práce nedovoluje zabývat se úplně všemi aktivitami dobrovolníků v dané farnosti, je práce zaměřena na tři různé oblasti z různých časových etap. Dobrovolníky v dávné minulosti přiblíží popis aktivit místního literátského bratrstva, období mezi světovými válkami charakterizuje činnost Československé strany lidové a spolku Orel a na činnosti Farní charity v Chlumci nad Cidlinou je dobře vidět nadšení a chuť pomáhat v době po listopadu 1989.

Pro úplnost je nutné upřesnit, že práce není zaměřena na celou farnost se všemi jejími filiálními obcemi, ale popisuje pouze činnost dobrovolníků v Chlumci nad Cidlinou.

1 Farnost

Nejprve je nutné alespoň ve zkratce popsat, co je to církev a jak se vyvíjelo církevní společenství v Novém zákoně. Z těchto popisů pak zřetelně vyplyne, co je to farnost a jak by měla být chápána.

1.1 Církevní společenství v NZ

1.1.1 Historický Ježíš

Při mapování vzniku církve se musí začít u osoby Ježíše Krista. Od historické osoby Ježíše Krista se odvozuje křesťanství.¹ Mnoho faktů z Ježíšova života lze historicky ověřit a obstojí tak před jakoukoli kritikou. S jistotou můžeme především zařadit do dějinných souvislostí narození a smrt Ježíše. Narodil se asi roku 4 nebo 5 před naším letopočtem za vlády Heroda Velikého. Ukřižován byl mezi lety 30 až 33 po Kristu za Pontia Piláta. To, že byl Ježíš historickou osobou, dosvědčuje i ne jeden nekřesťanský pramen. Nejsou to sice zprávy přímo z Ježíšovy současnosti, ale například údaje od židovského spisovatele Josepha Flavia kolem roku 94 ukazují, že o osobnosti Ježíše věděl. Podobně lze z pozdějších nekřesťanských pramenů bezpečně určit to, že křesťanství opravdu vyšlo od osoby Ježíše Krista.²

Velmi častá je otázka, jestli Ježíš měl v úmyslu založit církev s pevnou organizační strukturou, anebo hlásal jen jakési všeobecné křesťanství. Ve středověku vznikl pojem „duchovní církve“ (*ecclesia spiritualis*), který vedl později v období reformace k tomu, že byla potírána tzv. „papežská církev“. Té bylo vytýkáno právě to, že porušila původní vůli Ježíše Krista. Vyskytovaly se i názory vycházející z luterského pojetí církve, že Kristus založit církev vůbec nechtěl, že hlásal pouze duchovní křesťanství.³

1.1.2 Obec učedníků po Ježíšově nanebevstoupení

¹ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 53.

² Srov. FRANZEN August: Malé dějiny církve, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 17.

³ Srov. tamtéž 18.

Pro historický vývoj církve má rozhodující význam právě doba jejího založení a konstituování v první „apoštolské“ době. Při svém loučení dal Ježíš jasný misijní příkaz,⁴ aby obec učedníků pokračovala v hlásání radostné zvěsti o eschatologickém Ježíšově království, ale žádné pokyny pro další soužití a organizaci obce dány nebyly.⁵ Proto se tato obec náhle ocitla ve zcela nové situaci. Názory exegetů se v této oblasti velice liší. Protestantští myslitelé se snaží dokázat rozpor mezi tím, co Ježíš zamýšlel, a tím, jak se nakonec situace vyvinula. Je pochopitelně těžké po dvou tisících letech něco dokazovat, ale snad se dá přijmout to, že apoštolové, kteří Ježíše přímo poslouchali a byli očitými svědky jeho činnosti, dovedli jeho vůli také správně vykládat. Pro pochopení toho, co se tehdy dělo, nestačí jen Písmo. Je potřeba vzít v úvahu i apoštolskou, prvokřesťanskou tradici. Jak již bylo řečeno, Ježíš neprojevil svou vůli v abstraktních normách a pokynech, ale předal ji apoštolům jako živoucí příkaz. Po nanebevstoupení Pána se proto apoštolové náhle ocitli před velmi těžkým úkolem. Jak teď, bez svého Mistra a Pána, budou pokračovat v jeho díle. Ale při udělování pevného řádu společnému životu v obci i při hierarchickém strukturování církve však jednali jistě. I z toho můžeme usuzovat, že neměli jako autentičtí interpreti Ježíšovy vůle žádné pochyby. Mnohé nám napoví i etymologický výklad slova hierarchie. Toto slovo je složenina řeckých slov hiera arché, která znamenají posvátná vláda nebo posvátný původ. Z toho můžeme odvodit, že řád v církvi má posvátný původ, protože jí ho dal sám Ježíš.⁶

Církev také pevně věří, že apoštolové jsou nositeli Božího zjevení, které jim bezprostředně předal Ježíš.⁷ Tradice se ukládala v nauce, životě prvotní církve i kultu. Stejně tak i v inspirovaných spisech Nového zákona, které v apoštolské době vznikly.⁸

Dost obtížné je i časově přesně vymežit dobu apoštolského zjevení. Nejčastěji se setkáme s vymezením od nanebevstoupení Ježíše do smrti posledního z Dvanácti apoštolů. O této době vypovídají Skutky apoštolů, Pavlovy epištoly, ale máme k dispozici i spisy apoštolských otců, které částečně také pocházejí z doby raného křesťanství.

1.1.3 Podoba církve v prvokřesťanské době

⁴ Srov. Mt 28,18-20.

⁵ Srov. VIVIANO T. Benedict, Království Boží v dějinách, Praha, Vyšehrad, 2008, 28.

⁶ Srov. FRANZEN August: Malé dějiny církve, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 21.

⁷ Srov. NAŠE VÍRA. Sborník úvah o katolické víře, druhé vydání, Praha: Zvon, 1990, 64.

⁸ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Hermeneutika mystéria, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, 78.

Jak vyplývá ze Skutků apoštolů a Pavlových listů, od počátku prvotní církve se za podstatný prvek řádu obce pokládal duchovní úřad. Nikdy neexistovalo zřízení bez úradů, bez právního řádu a pevného obsahu víry spočívající jen na volném působení Ducha a charismatickém vedení. Taková církev by se neslučovala s tím, jak ji chápal Pavel. Ať už máme na mysli místní církevní obec, nebo celou církev. První apoštolové byli pověřeni hlásat radostnou zvěst úředně, autoritativně od samotného Krista.⁹ Ve stejném duchu pak i oni předávali tuto autoritu dál a ustavovali své spolupracovníky vkládáním rukou. I když prvotní obce vznikaly podle stejného principu jednoty hlavy a těla, nemůžeme o nich tvrdit, že byly naprosto stejné. Ve všech ale vládla apoštolská posloupnost, tj. stupňovitý princip nástupnictví v úřadu odvozeného od Ježíše Krista a jeho apoštolů. Nositelé úřadu byli ustanoveni a povoláni především k tomu, aby reprezentovali neviditelného Pána a pokračovali svátostmi a slovem v díle vykopení v jeho jménu. Z pravomoci svého úřadu pak vykonávají různé vedoucí funkce. Buď slouží obecné církvi jako apoštolové, proroci a evangelisté, nebo jsou povoláni ke službě v jednotlivých obcích. Zde působí jako biskupové, presbyteři – kněží, jáhnové, učitelé a pastýři.¹⁰

Po svém zmrtvýchvstání odevzdal Kristus svou církev Petrovi¹¹ a ostatním apoštolům, aby ji šířili a řídili, aby se stali pastýři jeho ovcí.¹² V Jeruzalémě byli kromě apoštolů i jiní očití svědkové Ježíšova působení a i oni nadšeně hlásali zvěst o jeho smrti, zmrtvýchvstání a vykopení.¹³ Není proto divu, že se k vznikající církvi přidávali lidé po tisících.¹⁴ Dojemný je i popis formování prvního společenství. Všichni, kdo uvěřili v Ježíše Krista, prodávali svůj majetek a peníze dávali k společnému užívání a rozdělování mezi ty, kteří je opravdu potřebovali. Je zde také popsáno shromažďování v chrámě a lámání chleba, které se tehdy ještě uskutečňovalo v jednotlivých domácnostech. První pokřtění mezi lidmi rozdávali radost a šířili pohodu.¹⁵

1.1.4 Počátky římské obce

Ze zprávy císařského životopisce Suetonia se dovídáme, že kolem roku 50 došlo v Římě mezi židy k nepokojům. Jádrem těchto svárů byl Kristus a židé byli po těchto nepokojích

⁹ Srov. L 6,12.

¹⁰ Srov. 1 Tm 3,1-13.

¹¹ Srov. VIVIANO T. Benedict, Království Boží v dějinách, Praha, Vyšehrad, 2008, 64.

¹² Srov. J 21,15-17.

¹³ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 62.

¹⁴ Srov. Sk 2,41.

¹⁵ Srov. Sk 2,44-47.

z Říma vykázání. Dva z těchto vypuzených lidí, manžele Aquilu a Prisilu, potkal Pavel na své druhé misijní cestě.¹⁶ Už tehdy se od nich dozvěděl o římských křesťanech a začal plánovat, že se sám jednou do Říma také vypraví. O slavnosti prvních letnic se objevili Římané také v Jeruzalémě.¹⁷ Zdá se tedy pravděpodobné, že v Římě velmi brzy existovala křesťanská obec. Otázkou jen je, kdo ji založil?

Dalším, kdo horlivě hlásal učení Ježíše Krista, a dokonce dělal i mocné divy, byl apoštol Petr. Naopak zcela doložit lze pobyt Petra v Římě kolem roku 63, kdy byl napsán 1. list Petřův, a jisté také je, že v roce 64 našel v Římě za Neronova pronásledování mučednickou smrt. Vykopávky dokazují, že jeho hrob se nalézá pod bazilikou sv. Petra, a tak je historicky potvrzena tradice sahající do nejstarších dob. Podle této tradice je Petr označován za zakladatele římské církve nepřetržitou řadou svědků.¹⁸ V Římě našel mučednickou smrt také Pavel, který spolu s Petrem je považován za apoštolského zakladatele církve.¹⁹

1.2 Farnost v církevních dokumentech

S pojmem místní církve je totožný pojem diecéze, jejíž je farnost nejmenší částí.²⁰ Místními církvemi byly nazývány odnože prvotní církve, která byla ustanovena Ježíšem a v jejímž rozšiřování pokračovali první apoštolové. Rozešli se do celého světa, jak si přál Ježíš, a zakládali na různých místech nová střediska křesťanské víry. Tato první společenství se lišila svým chováním k sobě navzájem a k přístupu k ostatním lidem.²¹ Vzorec tohoto chování a vůbec změnu myšlení v tomto směru převzali apoštolové přímo od Krista. Pochopitelně by tento proces proměny nebyl možný bez působení Ducha svatého, který byl do následovníků Krista vlit o letnicích.²² První místní církve se rozvíjely a formovaly pouze vlivem tradice. Prvotní církev neměla k dispozici žádný psaný dokument a návod, jak jednat a čím se řídit. Nový zákon se v těchto dobách teprve formoval a vznikala jeho psaná podoba. Naopak právě z Nového zákona se dozvídáme, jak místní církve vznikaly a s jakými problémy se potýkaly. Toto spontánní pokračování bývá

¹⁶ Srov. Sk 18,1-2.

¹⁷ Srov. Sk 2,10.

¹⁸ Srov. NAŠE VÍRA. Sborník úvah o katolické víře, druhé vydání, Praha: Zvon, 1990, 64.

¹⁹ Srov. FRANZEN August: Malé dějiny církve, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 85.

²⁰ Srov. DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 10.

²¹ Srov. L 6,32-36.

²² Srov. Sk 2,1-4.

nazýváno živá tradice. Od ní se pak odštěpily tradice liturgické, disciplinární, teologické nebo devocionální. I tyto tradice se postupně vyvíjely v rámci místních církví. Liší se od sebe v závislosti na tom, v jakém prostředí, v jaké době a pod jakými kulturními vlivy se ta která místní církev vyvíjela. Takto zformované tradice jsou pak buď ve světle apoštolské tradice uchovány, upraveny, ale mohou být také pod vedením učitelského úřadu církve zrušeny.²³

A tak, i když je jen jedna církev, která si svou jednotu chrání, není možné, aby se v ní neprojevila rozmanitost a různorodost. Ty jsou v ní už od jejího počátku přítomny díky veliké rozmanitosti a bohatosti Božích darů, které lidé skrze Ducha svatého přijímají. A různost se do církve dostává i růzností osob, které ji tvoří. Mezi členy církve je rozdána široká paleta darů, ze které se pak odvíjejí různá povolání, funkce a vlohy, kterými pak konkrétní osoby místní církev tvoří a formují. Proto existují i dnes církve, které si své vlastní tradice uchovávají. Tato rozmanitost v rámci celé církve není na překážku, ale jednotu církve je nutné zachovávat hlavně ve smýšlení. Právě tak, jak ve svém listě Efezským píše sv. Pavel: „A usilovně hleďte zachovávat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje.“²⁴

Kristova církev je opravdu přítomna ve všech zákonitých místních shromážděních křesťanů, která ve spojení s jejich pastýři Nový zákon také nazývá církvemi. V nich se věřící shromažďují hlásáním Kristova evangelia a v nich se slaví tajemství večeře Páně. V těchto shromážděních, i když často bývají malá a chudá, nebo žijí v rozptýlení, je přítomen Kristus, jehož mocí se sdružuje jedna svatá, katolická a apoštolská církev.²⁵

Biskup nemůže být na každém místě osobně v čele svého lidu, proto jsou zřizovány menší celky – farnosti. Ty mají v čele duchovního správce, který biskupa zastupuje. Tyto obce představují celou viditelnou církev, která žije po celém světě. Z tohoto důvodu je nutné prohlubovat farní liturgický život a jeho vztah k biskupovi jak v praxi, tak i v myslích věřících a duchovních. Zvláště při nedělním slavení mše by se mělo upevňovat vědomí farního společenství.²⁶

²³ Srov. KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, druhé, doplněné a opravené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 83.

²⁴ Ef 4,3.

²⁵ Srov. DRUHÝ Vatikánský KONCIL: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 13.

²⁶ Srov. DRUHÝ Vatikánský KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 42.

Péče o věřící v určité části diecéze je svěřena farářům. Ti jsou biskupovými spolupracovníky a vlastními pastýři duší. Svoji správu mají vést tak, aby se věřící i farní obce cítili skutečnými údy nejen diecéze, ale i celé světové církve. Duchovní správa se má vyznačovat misijním duchem, aby zahrnovala všechny lidi žijící ve farnosti. V rámci učitelského úřadu mají faráři kázat Boží slovo věřícím tak, aby byli zakořeněni ve víře, naději a lásce a aby křesťanská obec vydávala svědectví lásky. Dále se mají faráři snažit, aby eucharistická oběť byla středem a vrcholem celého života farnosti. Za eucharistii je vždy odpovědný místní biskup, i když jí předsedá nějaký kněz, proto se biskupovo jméno při ní připomíná, aby se vyjádřilo, že místní církvi předsedá uprostřed svého kněžstva biskup.²⁷ Protože jsou faráři služebníky všech oveček, mají při plnění svých pastýřských úkolů dbát na to, aby poznali život jak jednotlivých věřících, tak život v rodinách, školách a vůbec v celé farní obci.²⁸

Farnost je viditelným příkladem celkového apoštolátu tím, že různost lidí v ní shromážděných soustřeďuje a začleňuje do církevní univerzality. V nejtěsnějším spojení se svými kněžími by měli pro farnost pracovat také laici.²⁹ Děti by měly být vychovávány tak, aby se otvíraly jak světským, tak i církevním formám společenského života. Do místní farní obce mají být proto přijímány takovým způsobem, aby pocítily, že jsou živými a činnými členy Božího lidu.³⁰ Rozhodujícím důvodem pro zřízení nebo i zrušení farností je spása duší. Změny provádí biskup z vlastní pravomoci.³¹

1.2.1 Farnost v CIC

Při mapování farnosti v církevních dokumentech není možné pominout Kodex kanonického práva. Ten o farnosti pochopitelně nejen hovoří, ale také ji právně vymezuje. Kodex je rozdělen na sedm knih. Knihy jsou děleny na statě, části a sekce. Ty dále na jednotlivé hlavy a články neboli kánony.

První místo, kde se pojem farnost vyskytuje, je kánon 102, který se zabývá těmi, kdo farnost tvoří, tedy farníky. Je v něm řešen pobyt osob ve farnosti, za jakých podmínek mohou získat řádné nebo mimořádné bydliště v rámci farnosti apod.³² Další místo, kde je

²⁷ Srov. KKC 1369.

²⁸ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 30.

²⁹ Srov. AA 10.

³⁰ Srov. tamtéž, 30.

³¹ Srov. ChD 32.

³² Srov. KODEX KANONICKÉHO PRÁVA, Praha: Zvon, 1994, 102.

zmiňována farnost, pojednává o výchově bohoslovců k potřebám farností. Je zde zdůrazněno, aby při výchově bohoslovců byl podporován jejich zájem nejen o celou církev, ale hlavně o konkrétní církevní lokalitu, do které budou začleněni. Je zde pamatováno i na případy, kdy klerici přestupují do místní církve jiné země. V této situaci je důležité, aby byli náležitě připraveni nejen na svoji službu, ale musí být také dostatečně jazykově vybaveni, navíc by měli rozumět obyčejům a zvykům příslušné země.³³ Druhá část téže knihy obsahuje nařízení, že každá diecéze musí být dělena na menší části, tedy farnosti. Dále se doporučuje, pro zlepšení pastýřské péče, sdružování sousedních farností do venkovských vikariátů (děkanátů).³⁴ V následujících kánonech je poukázáno nejen na péči biskupa o věřící, ale doporučuje se i péče o ty, kteří nepraktikují náboženství vůbec. Nutné je také zajištění duchovních potřeb věřících různého obřadu. K tomu se váže příkaz zajistit jim tyto potřeby zřízením farnosti příslušného obřadu.³⁵ Každá diecéze, ale i farnost, jsou povinny svědomitě střežit dokumenty, které se jich týkají. Pro tento účel by měla být zřízena spisovna nebo archiv.³⁶ Kapituly kanovníků a farnosti nemají být spojovány. V kánonu, zabývajícím se touto problematikou, se řeší i almužny, které jsou dávány současně kapitulnímu i farnímu kostelu. Ve sporných případech mají přednost potřeby farnosti.³⁷

Nejvíce prostoru je farnosti pochopitelně věnováno v Hlavě VI. - Farnosti, faráři a farní vikáři. Věnují se jí téměř všechny kánony. Hned v tom úvodním najdeme jakousi definici farnosti. Je zde popisována jako určité společenství věřících, trvale ustavené v partikulární církvi. Farnost může zřizovat a rušit po vyslechnutí kněžské rady jedině biskup. Pod jeho autoritu spadá i kněz, kterému je svěřena pastorační péče o farnost. Farář by měl spravovat pouze jednu farnost, ale při nedostatku kněží může pečovat i o několik okolních farností.³⁸ Z moci práva je farnost právní osobou. Farnosti naroveň je postavena dočasná farnost (quasifarnost). Farnosti bývají zpravidla teritoriální, ty zahrnují věřící z určitého území, ale mohou být také ustaveny farnosti osobní. Ty jsou určovány jazykem, obřadem, národností nebo i jiným důvodem.³⁹ Následující kánony se věnují farářům a jejich vztahu k farnostem. Vyplývá z nich, že faráři jsou především pastýři farností a následují podrobné instrukce, týkající se vedení a správy farností.⁴⁰ Další paragrafy se věnují podrobnostem při

³³ Srov. CIC 256 – 257.

³⁴ Srov. CIC 374.

³⁵ Srov. CIC 383.

³⁶ Srov. CIC 486.

³⁷ Srov. CIC 510.

³⁸ Srov. CIC 526.

³⁹ Srov. CIC 515 – 518.

⁴⁰ Srov. CIC 519 – 521.

ustavování farářů a jejich povinnostem. Především se musí starat o to, aby farníkům bylo hlášáno v plném rozsahu Boží slovo a eucharistie byla středem shromáždění farní rodiny. Farář by se měl snažit své farníky poznat a mít účast s jejich starostmi, úzkostmi a zejména smutkem.⁴¹

Povinností každé farnosti je mít farní knihy a vlastní razítko. Pokud je to vhodné, mají se v každé farnosti zřídit pastorační a ekonomická rada. Následující kánony podrobně pojednávají o tom, jak řešit situace, kdy se z různých důvodů uprazdňují farnosti. Dále se určují práva a povinnosti pro farní vikáře a také pro úřad děkana.⁴² V kodexu je také určen způsob, jakým má farář zabezpečit katechetickou službu ve své farnosti. Mimořádná pozornost se doporučuje pastoraci studentů. Dokonce je možné zřídit přímo pro ně farnost.⁴³ Ve stati týkající se křtu se popisuje, kde ve farnosti může být umístěna křtitelnice, a jsou vypsány povinnosti všech účastníků křtu. Pokud nebyl křest udělen knězem, nastává povinnost uvědomit o jeho udělení faráře dané farnosti, kde byl křest udělen. Důležité jsou pokyny, které řeší formu uzavírání manželství. I tady nalézáme doporučení a povinnosti, vyplývající z příslušnosti k farnosti. Manželství by se mělo uzavírat tam, kde má alespoň jeden snoubenec trvalé bydliště. Nutné je také dodržet povinnost řádného zapsání každého sňatku a také nahlášení sňatku do farnosti, kde byli snoubenci pokřtěni. Nejsou vynechány ani informace o pohřebních obřadech. Kromě jiného je zde popsán postup při úmrtí farníka mimo vlastní farnost. Pokud se nerozhodne jinak, koná se pohřeb tam, kde dotyčný skončil. Pokud má farnost vlastní hřbitov, bývá zvykem konat pohřeb tam. Hojně je farnost také zmiňována v části kodexu, kde je vysvětleno, jak postupovat při odvolání nebo přeložení farářů. I zde je vyčerpávající popis všech postupů a povinností.⁴⁴

1.3 Pojetí farnosti dnes

Nejrozšířenější formou křesťanské obce v katolické církvi je farnost. Z principu má být otevřena všem a nejenom někomu. Otevřenost není její slabost, ale naopak v ní je její šance. Farnost je částí církve, a proto je také určena teologicky. Realizuje se v ní řada úkolů a musí také plnit požadavky kladené na ni okolní společností. Způsob a náplň jejího

⁴¹ Srov. CIC 528 - 529.

⁴² Srov. CIC 535 - 555.

⁴³ Srov. CIC 813.

⁴⁴ Srov. CIC 1740 - 1752.

života jsou také ovlivněny životními podmínkami charakteristickými pro danou oblast a epochu.⁴⁵

Podmínky, ve kterých se většina dnešních farností nalézají, se dají charakterizovat takto: Evropa s jednotným náboženským cítěním je dnes už minulostí. Dnešní křesťané žijí v pluralitní společnosti. To nese nebezpečí, že se v množství příležitostí mohou snadno ztratit nebo se naopak začnou schovávat do umělé monokultury. Samozřejmě platí, že i v tomto prostředí mohou autenticky své křesťanství žít. V současnosti je náboženství, jako soubor základů společností uznávaného étosu a neoddiskutovatelná součást vzdělání, spíše trpěno než vyžadováno.⁴⁶ Dnešní Evropu je možné charakterizovat jako prostředí, kde si lidé velmi zakládají na osobní svobodě, která se jim však paradoxně stává i velkým břemenem. Jedni tak kladou důraz na úplnou nezávislost a neomezenou osobní volbu, ale jiní naopak žádají pevné jistoty. To se také odráží na práci těch, kdo se podílejí na hlasatelském a pastýřském úkolu církve. Nikdy se nemohou zavděčit všem, což může vést i k frustraci. Také v naší zemi není prostředí, v němž žijí farnosti stejnorodé. Farnosti vznikají na územích s různou kulturou, hustotou osídlení i s různým stupněm religiozity. To vše se nachází v globalizované společnosti Evropy jednadvacátého století.

Pokud se budeme zamýšlet nad životem farností v naší zemi a v dnešní době, bude užitečné si ukázat také lidi, pro které jsou farnosti otevřeny. Je nutné pokusit se alespoň o hrubé rozdělení křesťanů do pomyslných skupin, které se dají mezi věřícími vyzorovat. Na tradičních vesnicích se bere křesťanství jako samozřejmá součást osobní i komunitní kultury. Za součást osobní a rodinné kultury je křesťanství považováno v křesťanských rodinách, které se tím liší od kultury života svého okolí. Konvertité pak považují křesťanství za osobní výtěžek a výsledek svého hledání. Další skupinu tvoří nejčastěji intelektuálové. Ti žijí křesťanství jako estetickou, kulturní nebo náboženskou příslušnost ke společenství, s nímž se identifikují. Takzvaní matrikoví, nepraktikující křesťané považují křest za zajištění příslušnosti k církvi, která se v jejich rodině traduje. Víru dále nerozvíjejí a neprohlubují a při vážnějším zakolísání ji mnohdy definitivně opouštějí.

Z toho vyplývá, že lidé patřící k církvi, a tedy i k farnosti, vykazují velikou pestrost v chápání své příslušnosti k ní. Farnost samu také chápou různými způsoby. Může na ni být hleděno jako na oblast jiné kultury, než je ta, která převládá v okolí, můžeme zde

⁴⁵Srov. OPATRŇ Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 124.

⁴⁶Srov. tamtéž 125.

dokonce zažít jakési vytržení ze životní šedi. Často se na ni hledí jako na místo pro vykonávání zbožnosti a získávání svátostí. Jindy zase jako na oázu tolerance, přijetí a porozumění. Není výjimečné ani přirovnání k jakémusi skanzenu zanikající kultury na vesnici. S tím souvisí i pohled na farnost jako na organizaci pro správu kulturního dědictví. Běžně je chápána jako instituce, jež svými obřady doprovází člověka po celý jeho život, od křtu, přes svatbu, nemoc až po smrt.⁴⁷

Jak je vidět, farnost je chápána z různých úhlů pohledu a jsou na ni kladeny rozmanité požadavky. To, jestli je farnost může splnit, záleží na spoustě okolností a podmínek, ve kterých farnost žije. Proto můžeme zodpovědně prohlásit, že ideální farnost neexistuje. Pokud tedy existují zralí křesťané, určitě byli formováni v těchto nedokonalých farnostech. Když tedy uvažujeme o farnosti v dnešním světě, nemáme na mysli popis neexistujícího ideálu, ale spíš popis toho, čím by farnost mohla a měla být.

Především je to místo, kde působí Trojjediný Bůh, a církev je mu se vším, čím ji vybavil, plně k dispozici. Pro farníky je to místo, kde mohou dorůst do plnosti Kristovy. Pro všechny tázající by to mělo být místo, kde najdou prostřednictvím konkrétních lidí ve farnosti odpověď. Pro nově přicházející by měla být farnost nejen místem přijetí, ale i místem, kde se setkají s Božím slovem, se svátostmi i se sdílením víry. Přínosem může být i pro ty, kteří žijí mimo, a nemají s ní nic společného. I ten pohled zvenčí může ukázat jiný způsob života, o němž jako o alternativě pak můžou bez nátlaku přemýšlet.⁴⁸ Nadějí je pak hlavně pro ty, kteří v ní zestárnou, protože vědí, že v prostředí víry, naděje a lásky budou moci také zemřít.

Dnes už většina křesťanů nebere svou příslušnost k církvi jako samozřejmou skutečnost, ale naopak se snaží vyhodnotit klady a zápory tohoto stavu. Kladou si otázky, k čemu je jim život v církvi dobrý a co jim vlastně přináší. Proto by dobrá farnost v dnešním světě měla poskytovat hlavně jistotu. To je jedna z nejsilnějších potřeb člověka. Farnost může lidem zprostředkovat jednak osobní jistotu např. jistotou spásy a pak také jistotu společenskou tím, že se ho společenství, ve kterém žije, nezřekne. Společenství může zároveň vyřešit velkou bolest dnešního světa a tou je samota a pocit osamělosti. Dnešní svět se vyznačuje velkým množstvím informací, které lidi zahlcují, a ti pak ztrácí základní orientaci. I život ve farním společenství může pomoci k tomu, aby se lidé vyznali sami v sobě a v okolním světě. Pro jiné lidi zase může být farnost místem, kde se mohou

⁴⁷ Srov. OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 126 - 128.

⁴⁸ Srov. tamtéž 131.

realizovat a uplatnit svá osobní obdarování. Pro mnohé rodiče se církev a farnost stávají spolunositeli výchovných úkolů a morálního standardu pro jejich děti. Nejen v dětství, ale i v dalších fázích života očekávají farníci určitou míru pomoci od těch, s nimiž víru sdílí. Pokud se tato pomoc do jisté míry zorganizuje, může být účinná a pro mnohé velmi přínosná. Nakonec je nutné zmínit teologicky prvořadou záležitost, kterou může farnost zprostředkovat, a tou je spása. Bohužel na prvním místě v konkrétním životě dnešního člověka stojí řešení pozemských otázek. To musí církev vnímat a respektovat, aby se s člověkem neminula.⁴⁹

Aby o každé farnosti platilo výše popsání, musí neustále hledat a nesmí se spokojit s tím, co už je zaběhnuto, dosaženo a léta nějakým způsobem funguje. Je nutné, aby v sobě znovu a znovu objevovala nové možnosti. Na poli individuálním musí zkoumat, čím může obohacovat vlastní členy a naopak, co může udělat v rámci kolektivu. Nesmí být ale zahleděna do sebe v tom smyslu, že přestane vnímat potřeby a očekávání okolí a aktuální Boží výzvy. Farnost se musí také společně modlit. Uschopňuje ji to k chápání Boha, světa a k uskutečňování toho, co nemohou přirozenými schopnostmi vykonat její členové. Musí se také neustále učit. A to nejen z evangelia, ale i z vlastních chyb. Důležité je vytrvat v dobrém, i když se většinou výsledky snažení nedostaví okamžitě. Aby farnost nesklouzla pouze k lidským jistotám a nepřestala být znamením, je nutné věřit evangelium ve všech věcech života, které se týkají přítomnosti i budoucnosti.

Požadavky jsou kladeny i na služebníky ve farnosti. Úkolem faráře rozhodně není naplňovat představy farníků o své osobě a o budoucí podobě farnosti, ale měl by všem pomáhat k životu z evangelia. Zde je nutné si uvědomit, že každá snaha, která nevychází z požadavků evangelia, ale plní jen požadavky a představy křesťanů, vede nakonec jen k budování vlastních „pomníčků“. Pro život farnosti je také velmi nebezpečné přerušování kontinuity života nebo naopak tvrdošíjné lpění pouze na minulém. Návrat k minulému či konzervace přítomného pro budoucí život farnosti zavádí na scestí. Farnost nesmí hledat smysl pouze sama v sobě, jinak množství jejích činností bude evangelizačně a diakonicky neplodné a Božímu království nijak neprospěje. Také růst nebo stagnace farnosti není definitivní. Dokazují to dlouhodobé historie různých farností. Tento fakt pak osvobozuje od přílišných neužitečných starostí a umožňuje věrné žití přítomných okamžiků.⁵⁰ Svět není dán křesťanům k tomu, aby jim sloužil, ale jako prostor k životu z evangelia. Je třeba připustit, že kromě evangelizace mají křesťané i celé farnosti také sloužit světu.

⁴⁹ Srov. OPATRŇY Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 132 - 133.

⁵⁰ Srov. tamtéž 134 - 137.

Univerzalita farností vyplývá z různosti lidí, kteří ji tvoří. Na závěr můžeme říci, že farnost není ideální společenství ideálních lidí. Proto je přínosnější přemýšlet o tom, co dobrého pro tuto neideální skutečnost udělat, než se snažit z neideálních farníků utvořit ideální farnost.⁵¹

1.4 Chlumecká farnost

Celá chlumecká farnost se rozkládá v nížinatém kraji po obou březích řeky Cidliny a říčky Bystřice. Město Chlumeck nad Cidlinou leží na jejich soutoku asi 220 metrů nad mořem. Necelých třicet kilometrů na východ leží krajské město Hradec Králové. Praha leží asi sedmdesát kilometrů na západ, na jihu je nejbližší větší město Kolín vzdálený ani ne třicet kilometrů a deset kilometrů na sever se nachází Nový Bydžov.

Město Chlumeck nad Cidlinou, ve kterém farnost sídlí, se nachází ve východočeském kraji, v Královéhradecké diecézi. Celá Česká republika je rozdělena na dvě arcidiecéze, pražskou a olomouckou a šest diecézí, českobudějovickou, litoměřickou, plzeňskou, brněnskou, ostravsko-opavskou a hradeckou. Královéhradecká diecéze se dále dělí na čtrnáct vikariátů. Jsou to vikariáty Žamberk, Ústí nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou, Pardubice, Náchod, Litomyšl, Jilemnice, Jičín, Chrudim, Humpolec, Havlíčkův Brod, vikariát Kutnohorsko-poděbradský a Hradec Králové.⁵² Každý vikariát tvoří několik farností. Těch je v diecézi celkem dvě stě šedesát pět. Samotná farnost může být zřízena v rámci jedné obce, nebo ji tvoří obcí víc, jako je tomu u farnosti chlumecké. Tu tvoří obce Babice, kde je kostel sv. Petra a Pavla, apoštolů, Barchov, Barchůvek, Chudeřice, Kladruby, Kosice, Kosičky, Levín, Lučice s kostelem sv. Benedikta, opata, Luková, Mlékosrby, kde je kostel sv. Filipa a Jakuba, apoštolů, Nepolisy s kostelem sv. Marie Magdalény, obce Nové Město nad Cidlinou, Olešnice, Pamětník, Písek, Tmava a Stará Voda, kde stojí kostel sv. Václava, mučedníka a samozřejmě Chlumeck nad Cidlinou se svými dvěma kostely a dvěma kaplemi. Farní kostel stojí na náměstí a je zasvěcen sv. Voršile, bývalý farní kostel Nejsvětější Trojice stojí v městském parku v těsné blízkosti silnice Praha - Hradec Králové. Zámecká kaple je v literatuře uváděna jako kaple Zvěstování Panně Marii, ale v roce 1999 byla po rekonstrukci převěcena na kapli Jana Křtitele. Ve městě je ještě kaple bez titulu, kterou najdeme v Domově důchodců V Podzámčí. Pokud se ve filiálních obcích

⁵¹ Srov. OPATRŇY Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 136.

⁵² Srov. Královéhradecká diecéze, <http://www.bihk.cz/dieceze/>, (4. 4. 2012).

nacházejí kostely, jsou to většinou staré, původem gotické kostelíky bez věží. Ty jsou nahrazeny masivními dřevěnými zvonnicemi poblíž kostelů.

Obyvatelstvo farnosti se převážně skládá z řemeslníků, zemědělců a lidí pracujících ve službách. Počet praktikujících farníků v Chlumci nad Cidlinou nepřesahuje padesát osob, počet farníků ze všech filiálek je přibližně stejně velký. Tento nevelký počet se odráží i na možnostech a aktivitách farnosti. Nutno dodat, že ve farnosti převažují ženy staršího věku, ale jsou zde také dvě mladé rodiny s menšími dětmi a jedna rodina se čtyřmi dětmi.

Ve farnosti jsou pravidelně pořádány nedělní bohoslužby v těchto časech a tomto pořadí:

8:00 – Kratonohy

9:30 – Chlumeck nad Cidlinou

11:00 – Mlékosrby

15:00 – Stará Voda

V pondělí, ve středu a v pátek se koná v 17:00 večerní bohoslužba v kostele sv. Voršily a v sobotu ve stejném čase v Domově důchodců V Podzámčí. Pro seniory je sloužena mše ještě každou středu v 15:00 v penzionu v Palackého ulici. Ve filiálních kostelech jsou slouženy mše s nedělní platností v sobotu v 16:00 v Lučicích (první sobota), v Nepochisech (třetí sobota v měsíci) a v Babicích (druhá a čtvrtá sobota v měsíci).

Službu učitelenskou duchovní správce prokazuje tím, že koná katechezi rodičů před křtem jejich dítěte, připravuje děti na jejich první svaté přijímání, snoubence na svatbu, vyučuje náboženství a při kázáních se věnuje katechezi celé farnosti. Zájem neprojevuje jen o farníky, ale zajímá se i ostatní obyvatele města. Pravidelně přispívá do místního městského zpravodaje „Chlumecké listy“, je členem Komise kulturní a cestovního ruchu při Městském úřadu v Chlumci nad Cidlinou, navštěvuje rodiny, seniory, účastní se různých kulturních akcí a zapojuje se do ekumenických snah.

Ve farnosti nejen předsedá ekonomické a pastorační radě, ale vede také pravidelné biblické hodiny. Ty jsou otevřeny pro všechny zájemce z farnosti i města. Pravidelně se jich účastní kolem šesti osob.

Duchovním správcem farnosti je od 1. 8. 2009 ICLic. Pavel Seidl, děkan v Chlumci nad Cidlinou, exc. administrátor v Kratonohách. Kněžskou službu ve farnosti zastává především udílením svátostí. Pravidelně dává věřícím příležitost k přijetí svátosti smíření

(vždy 30 minut přede mší svatou) a pravidelně všem zájemcům uděluje svátost pomazání nemocných. V chlumecké farnosti bylo v roce 2011 uděleno 16 křtů, uskutečnila se jedna svatba, 15 pohřbů do země a 11 rozloučení před žehem zemřelých farníků.

1.4.1 Stručná historie

První písemná zmínka o Chlumci nad Cidlinou je z roku 1235 v přemyslovských listinách. První písemné zápisy dokládají většinou majitele tehdejší tvrze a jejich střídání. Jinak o Chlumci ve 13. a 14. století prameny mlčí. Dá se však předpokládat, že kolem tvrze na návrší se brzy vytvořilo městečko. Původnímu rozložení domů na úpatí odpovídá i umístění nejstaršího kostela. Ten byl zasvěcen Nejsvětější Trojici a plnil tehdy farní funkci.⁵³ Kostel byl původně románský a jeho podoba z této doby je v městském znaku. Během staletí byl kostelík několikrát přestavován podle právě aktuálních stavebních slohů. Jeho dnešní podoba pochází nejspíše z 16. století.⁵⁴

Ve 13. století se neustále církev rozvíjela a rozšiřovala se tudíž i její působnost. Pro lepší správu celé organizace vznikala arcijáhenství, kterých bylo v rámci pražského biskupství deset, a děkanáty. Jejich představitelé zprostředkovali styk mezi farním klérem a arcijáhennem. Do roku 1350 bylo hradeckému arcijáhenství podřízeno dvanáct děkanátů. Po zřízení litomyšlského biskupství se ale tento počet snížil na osm. K nim patřil i děkanát bydžovský, jehož součástí byla i chlumecká farnost. Prvním známým chlumeckým plebánem byl do roku 1358 Unka, který směnil faru s farářem Albertem z Nechanic. Toho vystřídal po šesti letech Pavel z Chocně, který byl zároveň i veřejným notářem a aspiroval na vyšší funkce v církevní správě. Chlumeckou faru opustil v roce 1371, kdy si místo vyměnil s Dobešem ze Starého Kolína, kterého po pěti letech vystřídal Mladota z Nebovid. V roce 1380 se stal chlumeckým farářem Pešek a čtrnáct let na to Oldřich z Boskovic. Pavel z Libuně byl zřejmě posledním farářem předhusitské doby.

Za zmínku jistě stojí i to, že Chlumeck nad Cidlinou je rodištěm učence z doby Karla IV., Mistra Bartoloměje, který byl dlouho znám jen pod jménem Klaret. Poté, co v cizině vystudoval, stal se lékařem nejen Karla IV., ale i pražského arcibiskupa Arnošta

⁵³ Srov. FRANCEK Jindřich, HARTMAN Josef: Chlumeck nad Cidlinou, Hradec Králové: Kruh, 1985, 23.

⁵⁴ Srov. KHUN Karel: Dějiny a kulturní obraz města Chlumeck n. C., Chlumeck nad Cidlinou: Rada města, 1932.

z Pardubic, s nímž byl vzdáleně spřízněn. Současně byl i mistrem pražské univerzity a významná je i jeho literární činnost.⁵⁵

V roce 1425 husité dobyli chlumeckou tvrz, a tak musel Ota z Bergova pod tlakem situace změnit svůj postoj k husitům. Jeho nástupce Jan z Bergova, Samuel z Hrádku a další držitelé chlumeckého panství v 15. století už byli příslušníci šlechty kališnické. Brzy se v rámci učení kališnické církve utvořila opozice soustředěná kolem Petra Chelčického, z níž se vyvinula jednota bratrská. Rozšířením základny organizace však nastaly problémy, když se tzv. staří bratři nechtěli přizpůsobit společnosti, ve které žili. Celá organizace se dostala do existenční krize. K jejímu překonání byl učiněn pokus v Chlumci nad Cidlinou, kde si vytvořila českobratrská obec silnou pozici. Dne 23. května 1496 se zde konal bratrský synod, který si kladl za cíl sjednotit oba proudy. To se však nepodařilo a chlumecká diskuse skončila rozchodem obou stran.⁵⁶

V období od husitské revoluce až do roku 1547 se majitelé chlumeckého panství střídali mnohem častěji než v období předcházejícím a následujícím. Za panování rodu Pernštejnů v letech 1536 – 1543 byl na náměstí v Chlumci nad Cidlinou mistrem Pavlem vystavěn kostel sv. Voršily. Renesanční trojlodní kostel odráží sebevědomí Pernštejnů, jejichž znak nalezneme nad vchodem do kostela. Stejně, jako se střídali majitelé panství, střídali se v Chlumci, který byl od husitské revoluce kališnický s doznívající českobratrskou tradicí, kněží. O hmotném zajištění fary se dovídáme z urbáře z let 1571 – 1670. Je zde uvedeno, že kněz měl dostávat ročně 14 kop grošů českých z úroků, 16 kuřat, 2 slepice, 10 korců ječmene, 31 korců a 3 měřice žita a 18 korců ovsu. Na těchto odvodech se podíleli nejen chlumečtí měšťané, ale i obyvatelé obcí Kladrub, Nového Města, Levína a Olešnice, které tvořily chlumecký farní obvod.

V 16. století vzrůstala moc rodu Habsburků, který byl spojený s katolickou církví. Zároveň se upevňovala protihabsburská fronta včetně protestantů soustředěných od roku 1608 v evangelické Unii. O rok později byla založena jako protiváha Katolická liga.⁵⁷ V roce 1618 vypuklo v Praze české stavovské povstání a jeden z jeho vůdců byl Václav Vchynský. O dva roky později vypuklo povstání poddaných i v Chlumci nad Cidlinou. Bylo to 6. července 1620, na výročí památky Jana Husa. Poddaní Václava ze Vchynic se účastnili pobožnosti v kostele sv. Voršily. Vchynský všem vzkázal, aby se s ním hned vydali jako náhončí na lov, ale žádný z poddaných jeho rozkaz neposlechl. Proto

⁵⁵ Srov. FRANCEK Jindřich, HARTMAN Josef: Chlumecký panství, Hradec Králové: Kruh, 1985, 25.

⁵⁶ Srov. tamtéž 28 - 29.

⁵⁷ Srov. tamtéž 39 - 41.

rozzlobený feudál vtrhl se svými služebníky do kostela a napadli nejen neposlušné poddané, ale i kněze. V kostele zůstalo po útoku 40 raněných a 21 osob bylo uvězněno. Po tomto incidentu se poddaní nejen z města, ale i z okolí srotili a několik tisíc jich obléhalo zámek, kam se Vchynský uchýlil. Obě strany se nemohly dohodnout, a tak byli k urovnání konfliktu povoláni královští komisaři z Prahy. Situace byla hrozivá, a tak bylo vyhověno požadavkům vzbouřenců a zajatí byli propuštěni. Do vězení se naopak dostal majitel panství. Nejprve byl v domácím vězení na zámku a poté byl převezen do Prahy. Po bitvě na Bílé hoře byl Vchynský propuštěn z vězení a přidal se na stranu císaře a díky své diplomatické obratnosti získal opět i chlumecké panství. Kromě zvyšování poddanských povinností začal i utrakvistické město a venkov obracet na katolickou víru.⁵⁸

Cesta důsledné rekatolizace pak byla nastoupena v druhé polovině 17. století. Obyvatelé města i okolí však přijali víru jen zdánlivě, protože právě v tomto regionu měla reformace hluboké kořeny. Proto byli představitelé katolické církve vystaveni pasivnímu odporu nebo i otevřeným střetnutím. Pomoc pak hledali u vrchnosti. Pro zvýšení náboženského vlivu na lid nechal Václav Norbert Kinský ve městě vystavět Loretu. V Chlumci byly také pravidelně zveřejňovány protireformační patenty, jezuité zde prováděli misie a jedné z nich se zúčastnil také páter Koniáš. I přes všechny tyto snahy se nepodařilo zcela tajné nekatolíky na Chlumecku vymýt. Dokladem toho je i založení sekty tzv. bydžovských israelitů v polovině 18. století. V téže době byl v rámci správních reforem rozdělen Hradecký kraj a chlumecké panství se stalo součástí kraje Bydžovského.

Významné bylo i vyhlášení tolerančního patentu v roce 1781. Ten povoloval omezenou svobodu bohoslužeb a občanskou rovnoprávnost tří nekatolických vyznání, evangelického augsburského, reformovaného helvetského a řecko-pravoslavného. Na Chlumecku byli nejpočetnější evangelíci helvetského vyznání v Krakovanech. Zde byl dokonce v roce 1784 založen sbor s vlastní modlitebnou, farou a hřbitovem. Do počátku 20. století si krakovanští evangelíci vydržovali soukromou jednotřídní konfesní školu. Na Chlumecku se vyskytovalo také několik sekt, na něž se ale náboženská tolerance nevztahovala. Koncem 18. století zde byli zjištěni deisté, které se nepodařilo obrátit, a adamité, které reprezentovala v Lovčicích dlouhá léta rodina Kuklů.⁵⁹

Na počátku 19. století změnil kostel sv. Voršily svůj vzhled. Šindelová střecha byla stržena a věž opatřena barokní bání. Poblíž kostela Nejsvětější Trojice byla roku 1836 postavena

⁵⁸ Srov. FRANCEK Jindřich, HARTMAN Josef: Chlumeck nad Cidlinou, Hradec Králové: Kruh, 1985, 43 – 45.

⁵⁹ Srov. tamtéž, 52 - 59.

Zubatovská kaple. Chlumeckým děkanem od roku 1822 byl Alois Velich, před ním byl děkanem J. F. Berka. Velké změny nastaly po revolučním roce 1848. V roce 1850, když byly Čechy rozděleny na sedm krajů a sedmdesát devět okresních hejtmanství, stal se sídlem nového politického úřadu Nový Bydžov.⁶⁰ To mělo vliv na společenský i kulturní život ve městě.

Počátek dvacátého století byl v Chlumci nad Cidlinou, tak jako i v jiných městech a v celé nové republice, poznamenán nadšením ze svobody. Zakládaly se nejrůznější spolky a strany. Tento trend se nevyhnul ani Chlumci nad Cidlinou. V rámci místní farnosti byly založeny Československá strana lidová, Orel a Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy. V této době byl velmi oblíbený děkan Pavlus, který se do veškeré činnosti farníků zapojoval. Farnost žila pospolitým životem, pořádala plesy, přednášky i divadelní představení nastudovaná samotnými farníky. Tato doba je typická i soupeřením Sokola s Orlem, které se nevyhnulo ani Chlumci nad Cidlinou. Zajímavé je i náboženské rozvrstvení občanů. Ti po první světové válce hojně přestupovali do nové československé církve. V roce 1930 bylo z celkového počtu 4 400 obyvatel jen 2 426 katolíků a 939 osob bylo organizováno v československé církvi. Téměř stejný počet byl bez vyznání. Pro srovnání, v roce 1900, kdy měl Chlumeck nad Cidlinou 3 658 obyvatel, ke katolické církvi se hlásilo 3 529 osob.⁶¹

Další útlum všech aktivit nastal příchodem Druhé světové války. Orel i Československá strana lidová byly rozpuštěny. Po válce se společenský a spolkový život již v takové míře, jako před ní, nerozvinul. Po krátkém oživení náboženský život farnosti stagnoval. Po roce 1948 byly zrušeny dříve tak oblíbené průvody kolem kostela na Slavnost Těla a krve Páně, náboženství se přestalo vyučovat ve škole a farnost se stáhla do ústraní.

Po roce 1989 nastalo krátké obnovení činnosti farnosti. Byla založena Farní charita, která pořádala na místní faře biblické hodiny, pravidelné přednášky se zajímavými hosty, plesy, výstavy apod. Ve farnosti došlo i k výměně kněze. Oblíbeného kněze Václava Vacka (byl ustanoven za faráře v Letohradě) vystřídal v roce 1990 pan děkan Antonín Týfa, který před tím dlouhá léta neměl státní souhlas. Vlastnil na konci města malý domek, kde bydlel, a proto byla celá budova fary k dispozici farníkům a jejich aktivitám. Do města se nastěhovaly řádové sestry Voršilky, které ve svém domě, a později na faře, vyučovaly náboženství. Po odchodu pana děkana Antonína Týfy do důchodu nastoupil v roce 1999 nový duchovní správce Páter Viliam Vágner. Podařilo se mu opravit střechu děkanského

⁶⁰ Srov. FRANCEK Jindřich, HARTMAN Josef: Chlumeck nad Cidlinou, Hradec Králové: Kruh, 1985 89.

⁶¹ Srov. tamtéž 114.

kostela v Chlumci nad Cidlinou, dále opravil interiér kostela sv. Václava ve Staré Vodě, střechu kostela v Kratonohách a v Babicích. V roce 2009 nastoupil z rozhodnutí pana biskupa Dominika Duky do chlumecké farnosti ICLic. Pavel Seidl, který zde zastává úřad děkana, současně je také obhájcem manželského svazku v Diecézním církevním soudu v Hradci Králové a soudcem Diecézního církevního soudu v Brně. Za krátkou dobu svého působení se zasloužil o vybudování kněžského bytu a rekonstrukci patra v budově místní fary. Jeho snaha je iniciovat setkávání farníků z celé farnosti a podporovat tak ožívání farního života. Jak je patrné z výčtu filiálních kostelů a velikosti farnosti, nemá při jejich správě snadnou pozici. Navíc má ještě na starosti farní kostel sv. Jakuba staršího v Kratonohách a k němu příslušející obce Kratonohy, Káranice, Obědovice a Michnovka. V roce 2011 došlo se souhlasem pana biskupa Jana Vokála z Hradce Králové k prodeji místní fary v Kratonohách, protože farníci (okolo osmi lidí) již nebyli schopni farní budovu udržovat.

2 Dobrovolník

2.1 Vymezení pojmu

Je zajímavé sledovat, jak se v průběhu času význam slova dobrovolník měnil. S tímto výrazem se sice již na přelomu dvacátého století můžeme setkat, ale čistě ve významu dobrovolník na poli vojenském. V této oblasti byl za dobrovolníka považován ten, kdo se věnuje vojenské službě z vlastní vůle a bez donucení. Později, když už byla zavedena všeobecná povinnost, hlásívali se dobrovolníci hlavně v době války. Byli to buď mladí muži, nebo naopak zkušení staří vysloužilci. Z nich pak byly sestavovány dobrovolnické prapory. Později byl za dobrovolníka považován každý, kdo nastoupil do vojenské služby, aniž by vůbec musel nebo dříve, než byl podle zákona povinen. Bylo také zvykem, že dobrovolníci nastupovali jen po dobu války. Těm se říkalo váleční dobrovolníci a měli tu výsadu, že si mohli volit zbraně a vojenské těleso.

Po roce 1989, kdy v naší republice opět obnovily činnost nestátní neziskové organizace, objevuje se spolu s tímto fenoménem i obnova dobrovolnictví. Opět se tato činnost začíná chápat jako jedna z občanských ctností, která je v mnohých zemích již dávno považována za samozřejmou součást života. Pokud bychom chtěli nalézt jednu jedinou definici, kdo je to dobrovolník, asi se nám to nepovede. Ani v akademické obci neexistuje shoda ohledně jedné formulace. V různých definicích ale můžeme najít alespoň tři společné prvky, které se vždy opakují: dobrovolník je ten, kdo pracuje bez nároku na odměnu, nepovinně a ve prospěch druhých.⁶² Dobrovolníka můžeme dnes definovat jako osobu konající veřejně prospěšnou činnost ve prospěch potřebné organizace nebo člověka. Dobrovolník je ochoten dát potřebným část svého času a sil a to i tehdy, když s příjemci pomoci není vázán přátelskými či jinými vazbami. Z dobrovolné činnosti ale nemá přínos jen její příjemce. I ten, kdo pomoc poskytuje, získává nové dovednosti a zkušenosti, nová přátelství a mnohdy vyřeší i problém nezaměstnanosti.

2.1.1 Rozbor charakteristických prvků

I když se svobodná volba objevuje jako jeden z prvků charakterizující práci dobrovolníka, může se v jeho práci určitý prvek donucení přece jen objevit. Určitou povinnost pomáhat mohou cítit například rodiče, kteří pomáhají v kroužku nebo ve škole, kam chodí jejich

⁶² Srov. FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. Století, Praha: Agens, 2010, 9.

dítě. Podobné je to i u firemních dobrovolníků, kteří vykonávají práci podporovanou zaměstnavatelem jako formu získání zkušeností. Otázkou se svobodná volba stává i v případě práce jako náhrady za vězení, práce nezaměstnaných, kteří se díky ní reintegrují do trhu práce, nebo práce studentů za kredity. Diskutabilní je také práce z pocitu viny nebo náboženské či morální povinnosti.⁶³

Snad nejdiskutovanějším tématem je ale odměňování dobrovolníků. V praxi se to praktikuje nejrůznějšími způsoby. Dobrovolníkům se často proplácí cestovné a stravné nebo za svou práci dostávají drobné dárky a odměny jako projev uznání. Výjimkou není ani přístup k službám či akcím organizace, pro kterou dobrovolník pracuje. Diskutuje se i placení mzdy pod tržní hodnotou, což by mohlo vést až k nové formulaci neplacené práce, na „práci nevykonávanou primárně pro finanční odměnu.“ Všechny tyto diskuse ale narušují podstatu dobrovolnictví jako daru.

Některé definice dobrovolníka požadují, aby z okruhu jeho práce byly vyloučeny aktivity zaměřené na okruh jeho nejbližších příbuzných. Jinde se setkáme se stanovením obecné prospěšnosti jako podmínky pro práci dobrovolníka. Z tohoto pohledu by pak za práci dobrovolníka nebyly považovány činnosti spojené s trávením volného času, kam spadá sport, kultura, rekreace a nejrůznější koníčky. Stejně tak za práci dobrovolníka není považována neplacená činnost pro vlastní organizaci nebo skupinu. Při hodnocení práce dobrovolníka se také často posuzuje doba, po kterou svoji činnost vykonává. Podstatná je tady dlouhodobost a plánovanost, která odlišuje práci dobrovolníka od jiného prosociálního chování, jakým je například okamžitá pomoc člověku v nouzi. Tyto poznatky lze shrnout v tvrzení, že veřejnost chápe pojem dobrovolník podle toho, jak vnímá celkové náklady, které dobrovolník na práci vynaložil. Podstatné je to, zda jsou tyto náklady pocítovány jako převyšující celkové přínosy, které dobrovolník z práce má. Otázka odměny se proto zdá klíčová pro vnímání práce dobrovolníků. Pokud totiž dobrovolník za svou práci obdržel odměnu, je veřejností chápán jako dobrovolník méně, než ten, který pracoval bez odměny.⁶⁴

2.1.2 Perspektivy chápání dobrovolníka

⁶³ Srov. FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 9.

⁶⁴ Srov. tamtéž 10 - 11.

Dobrovolníci působí v nejrůznějších oblastech a jejich činnost je tak rozmanitá, že ji nelze obsáhnout pohledem z jedné perspektivy. V literatuře existuje mnoho pokusů o zpřehlednění přístupů k tomuto jevu. Objevuje se smysluplné řazení aktivit dobrovolníků do tří širokých kategorií.

První je nezisková perspektiva, která činnost dobrovolníků považuje za neplacenou práci, která je charakteristická hlavně pro neziskový sektor a veřejnou správu. Dobrovolníci jsou z této perspektivy nahlíženi instrumentálně, to znamená, že představují více či méně efektivní nástroj, který umožňuje pokrýt poptávku občanů po veřejných statcích. Těch se lidem nedostává, protože selhali veřejní nebo komerční poskytovatelé služeb.

Druhá perspektiva nazvaná paradigma občanské společnosti pohlíží na práci dobrovolníků jako na občanský aktivismus. Z perspektivy občanské společnosti je dobrovolník chápán jako iniciátor a nositel řešení sociálních problémů. Často je nazírán jako bojovník proti nespravedlnosti, za práva znevýhodněných skupin obyvatelstva a za humanitní ideály. Některé psychologické teorie vysvětlují aktivity dobrovolníků na základě emocí. Podle nich je sklon k prosociálnímu chování hlavně záležitostí osobnostních vlastností, schopnosti empatie, pozitivního sebehodnocení apod.⁶⁵

Třetí perspektiva pak ukazuje práci dobrovolníků jako způsob trávení volného času. Zde se z hlediska postavení vůči placeným profesionálům osoby při volnočasových aktivitách rozdělují na amatéry, hobbyisty a dobrovolníky. Amatéri jsou lidé, kteří se ve svém volném čase zabývají něčím, co jinak dělají jiní za peníze jako placení profesionálové. Nejčastěji se s tímto jevem setkáme například při hře na hudební nástroje, vědě nebo umění. Jinak je to s hobbyisty, jejichž aktivita nemá analogii v žádné placené profesi. Sem patří sportovci, sběratelé, rybáři apod. Dobrovolníci jsou chápáni jako ti, kteří nabízejí dobrovolnou a bezplatnou pomoc ve prospěch druhých lidí. Mohou svou práci vykonávat jako seriózní záležitost a budovat si dobrovolnickou kariéru, nebo jen příležitostně, třeba vyhrnováním sněhu na dětském hřišti či rozdáváním letáků. Další způsob, jak vykonávat práci dobrovolníka, je konat ji projektově ve všech možných oblastech, od sportu přes kulturu až po sociálně zdravotní oblast. Jako příklad lze uvést činnost rozhodčího na amatérském turnaji nebo průvodcovství v muzeu během zvláštní výstavy.

Co se týče motivace dobrovolníků, jsou názory, které tvrdí, že dobrovolník musí mít důvod zvolit si danou práci. Musí mu tedy něco dávat. Dobrovolník získává zkušenosti, znalosti,

⁶⁵ Srov. FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 13 - 19.

pocit seberealizace, radost, potěšení z interakce apod.⁶⁶ To, aby se někdo stal dobrovolníkem, také znamená, že musí překonat řadu bariér. Práce dobrovolníka vyžaduje určitý díl energie a času potřebného na řešení pracovních úkonů. Ne každý je totiž ochoten tyto bariéry překonat a čas a energii věnovat dobrovolnické práci.⁶⁷

2.2 Církevní laik

Je zajímavé se podívat na vývoj chápání slova laik. Nebylo totiž vždy chápáno tak, jak ho chápeme dnes. Mnohé napoví i etymologie slova. Slovo laik se odvozuje od řeckého přídavného jména „laikos“, které znamená „patřící k lidu“. Toto přídavné jméno je odvozeno od jména podstatného „laos“, které znamená lid. V Novém zákoně je však tento pojem chápán odlišně od našeho dnešního chápání. Tady se laikem označuje každý, kdo náleží k Božímu lidu, tedy i ti, kteří jsou nositeli církevního úřadu. Stejně tak slovem „klérus“ jsou označováni všichni, kdo jsou k Božímu lidu povoláni. Z toho vyplývá, že tato pojmenování patřila všem křesťanům a nestojí vůči sobě v protikladu.⁶⁸ Zde je už vidět první rozdíl proti dnešnímu chápání, kdy laici jsou chápáni jako samostatný stav podřízený kléru.

V mimobiblické řečtině se slovem „laos“ označuje prostě množství lidí, obyvatelstvo celé krajiny. Slovo se používalo pro odlišení lidu od vládců a nemělo tak žádný konkrétní náboženský význam. Ten se do biblického myšlení dostal ze Septuaginty, kde už je slovem „laos“ označován jeden konkrétní národ a to izraelský. A tento národ, jak víme, byl považován za lid Boží. Proto se v bibli výraz „laos“ objevuje téměř vždy v jednotném čísle. Pokud se v Septuagintě mluví o jiném národu, používá se výraz „ethnos“, v množném čísle „ethné“, které bývá v českých biblích překládáno jako pohané nebo pronárody. Z toho vyplývá, že už v Septuagintě se slovem „laos“ nemyslí jakékoli množství lidí nebo obyvatel, ale specifická skupina lidí, jeden konkrétní národ, který se stal lidem Božím.

V Novém zákoně se také setkáváme s použitím slova „laos“ ve výše popsaném významu, tedy tak, jak je chápán v Septuagintě. Slovem „laos“ je označován Izrael jako protiklad k ostatním, pohanským národům. Často se ale vyskytuje v Novém zákoně slovo „laos“ i ve

⁶⁶ Srov. FRÍČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 20.

⁶⁷ Srov. tamtéž 39.

⁶⁸ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 23.

smyslu mimobiblického chápání, to je obyvatelstvo, množství lidí. Tímto slovem jsou označováni i sročení lidé v libovolném počtu, které chápeme jako dav. Kromě těchto již zažitých významů se v Novém zákoně objevuje ne příliš často zcela jiné použití slova „laos“. Je zde použito pro pojmenování křesťanské obce. Tím je řečeno, že křesťanská obec je lidem, který vzešel z pohanů, z „enthé“. Pro každého, kdo k tomuto lidu patří, je rozhodující především víra v evangelium a v Ježíše Krista. Už se neklade důraz na obřizku a dodržování kultovních předpisů.⁶⁹

K přenesení pojmu „laos“ na křesťanskou obec nalezneme také u Pavla, a to u citátů ze Starého zákona. Stejný postup nalezneme i v listu Židům.⁷⁰ V prvním listě Petrově se ještě k pojmu „lid“ připojuje sousloví „královské kněžstvo“. Oba tyto pojmy se vztahují na všechny lid a na celou křesťanskou obec. Nic zde nenaznačuje rozdělení na lid na jedné straně a kněžstvo na straně druhé. Naopak, kněžstvo tvoří lid a lid je kněžstvo. Z toho vyplývá, že kde je řeč o lidu jako o křesťanské obci, tam je myšlen vždy lid jako celek. Výše uvedené příklady sice dokazují přenesení pojmu „lid“ na křesťanskou obec, ale v drtivé většině případů je slovo „laos“ v Novém zákoně použito pro označení prostého lidu, davu, nebo v návaznosti na Septuagintu pro izraelský lid.⁷¹

Z toho, jak je v Novém zákoně chápán pojem „laos“, nejde odvodit a ospravedlnit rozdělení lidí na vladaře a ovládané, vůdce a podřízené, vzdělané a nevzdělané, kněze a lid nebo laiky a ty, kdo mají slovo. „Laos“, česky laik je pro křesťana ten nejvyšší možný titul. Podle tohoto chápání je pak laik každý, kdo k lidu patří, tedy i vladař, kněz, jáhen, biskup apod. Proto nemůžeme dnešní chápání slova laik odvodit od novozákonního významu slova „laos“. To, jak se dnes chápe pojem laik, se zakládá na přídavném jménu „laikos“, které znamená náležející k lidu. Tímto slovem se v mimobiblické řečtině označovali ti, kteří byli v protikladu k vládčům. Zajímavé je, že se tento termín nejprve používal pro označení věcí a ne osob. Označoval ty předměty, které se nevztahovaly k žádnému kultu. Tyto nekultické, tedy profánní předměty se pak označují „laikos“. Setkáme se například s výrazem: ... obyčejný – „laikos“ – chléb nemám, jen svatý...⁷², nebo označení pastvin za „laikos“ území apod. S přenesením tohoto výrazu na lidi se začíná teprve v řeckém Starém zákoně. Zde se rozlišuje mezi kněžími a lidem a lid je označen jako „laikos“.⁷³ To by mohlo být chápáno i jako počátek toho, v jakém smyslu dnes slovo laik chápeme.

⁶⁹ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 24 - 25.

⁷⁰ Srov. Žd 8,10.

⁷¹ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 27.

⁷² Srov. 1S 21,5.

⁷³ Srov. Ez 48, 15.

Je prokázáno, že v Novém zákoně je používán výraz „laos“ pro celou křesťanskou obec, není v rámci ní nikdo vyčleňován nebo vyvyšován. Z toho vyplývá, že se v Novém zákoně slovo „laikos“ vlastně vůbec nevyskytuje. Osobou Ježíše Krista je vše posvěceno a zahrnuto do bohoslužby, a proto neexistuje nic, co by bylo „laikos“, v tom smyslu, jak toto slovo chápeme dnes. Při popisování těch, kteří tvoří základnu církve, jsou používány výrazy jako křesťané, věřící, bratři a sestry, pokřtění, posvěcení. Tato pojmenování vypichují pozitivní hodnoty křesťanské existence. Dokazuje to, že v Novém zákoně nebyli ti, kdo v křesťanské obci nevykonávali žádný úřad souhrnně označení negativním pojmem. Setkáváme se zde naopak s praxí, že zvláště bývají označováni jen nositelé úřadu.⁷⁴

2.2.1 Zvláštní úkoly a dary Ducha v obcích NZ

I když z výše popsaného je zřejmé, že by bylo výhodnější se pomocnému pojmu laik vyhnout, neznámá to ale, že v prvních církevních obcích byli všichni na jedné úrovni a že neexistovala žádná diferenciacie. Naopak to byla společnost různorodá a to díky množství rozdílných darů a milostí. Tyto dary, v nichž Pavel rozpoznal působení Svatého Ducha, se nazývají charismata. Tyto dary můžeme zhruba rozčlenit do čtyř skupin. Mezi kerygmatická charismata patří např. kazatelská služba proroků, učitelů a apoštolů. Extatická charismata zahrnují mluvení jazyky a konání zázraků. Schopnost být představeným můžeme zařadit mezi organizační charismata a pomoc druhým, obdarovávání nebo smilování řadíme do charismat charitativních. Tento výčet je jen orientační a neznámá, že by žádná jiná charismata nemohla existovat, ale nemůžeme si také představovat, že každá obec byla vybavena všemi charismaty. Ne vše, co se jako charismajevilo, mohlo být také jako takové uznáno. Rozhodující v této otázce byl vždy přínos příslušného daru pro budování obce. Takto přínosná charismata pak byla považována za dary Ducha. Charismata byla chápána jako závazek pro celou obec a nebyla tu pro osobní prospěch nebo zviditelnění.⁷⁵

V křesťanské obci si jsou všichni rovni, i když mají díky charismatům různé funkce. Proto Pavel přirovnává církev k tělu s mnoha údů. V těle je mnoho údů, každý má odlišnou funkci, a přesto se nemůže jeden úd povyšovat nad druhý.⁷⁶ Jak vypadala struktura novozákonní obce, nejlépe vidíme ve Skutcích apoštolů. Je zde popisována Jeruzalémská obec, kde už vedle apoštolů najdeme i jáhny, starší, presbyteroi. Tato důležitá instituce

⁷⁴ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 28 - 29.

⁷⁵ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 30.

⁷⁶ Srov. 1 K 12, 14 - 25.

byla křesťanskými obcemi přejata ze židovského synagogálního řádu. V obcích vzniklých z pohanokřesťanů se mluví o představených,⁷⁷ o episkopech, ti vykonávali funkce správců a dohlížitelů. Pomocníci se nazývali diakoni.⁷⁸ Zřetelnější úřední struktury nalezneme například v listech adresovaných Timoteovi a Titovi. Zde už je zřejmé, že úřad přijal pevnou podobu. Je zde popisován episkop – biskup, který se většinou uvádí v jednotném čísle, dále starší – presbyteroi a jáhni – diakoni. Uvedení do úřadu se dělo opět ritem převzatým z židovského synagogálního řádu, vzkládáním rukou a modlitbou. I když tento ritus znamenal v náboženstvích všeobecně přenesení pravomoci, neuskutečňoval se proto, aby snad nebyla přerušena posloupnost předávání pravomoci, ale hlavně proto, aby se udržela pravá nauka. Ordinance se děla kvůli zplnomocnění a věrnosti k hlásání. Je patrné, že vývoj již směřuje k ustavení úřadů a institucionální pravomoci. Dokonce lze vystopovat, že především vedoucí funkce byly vykonávány určitými osobami trvale, na základě pověření.⁷⁹ I když tyto funkce už měly charakter duchovního úřadu, neznamena to nikde v Novém zákoně rozdílnost dvou stavů. Pro nositele úřadu ještě neexistoval žádný souhrnný pojem a výraz „klérus“ se v Novém zákoně vztahuje na Boží lid jako celek.

Podobně je tomu i se slovem „kněz“. Tento výraz je v Novém zákoně chápán spíše negativně, protože se vztahuje k židovským velekněžím. Pozitivní význam slovo nabývá až v souvislosti s Kristem. K němu je tento výraz výhradně vázán a případné rozšíření je proto vyloučeno. Ani pojem „duchovní“ neoznačuje žádnou specifickou skupinu v lidu Božím, ale tímto slovem byli označováni ti, kdo žijí z Krista. Všechny výše zmiňované výrazy, které dnes vypovídají o rozdílech uvnitř církve, byly v Novém zákoně vždy označením církve jako celku, vztahují se tedy na celý lid Boží a ne na jednu skupinu v něm. Jediný rozdíl, který byl činěn, bylo rozlišení věřících a nevěřících, křesťanů nekřesťanů. Mezi nimi byla hranice, která oddělovala ty, kteří byli naplněni Duchem od těch, kteří smýšleli pozemsky.⁸⁰

2.2.2 Vymezení pojmu

Na to, kdo je laik, neexistuje samozřejmě jednoznačná odpověď. To dokazují i rozdílné názory mnoha autorů, kteří se tímto problémem zabývali.

⁷⁷ Srov. 1 Te 5, 12.

⁷⁸ Srov. Fp 1, 1.

⁷⁹ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 32.

⁸⁰ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 33 - 34.

Zásadní dílo, ze kterého můžeme čerpat, pochází od Yvese Congara a nazývá se Laik. Všechny pozdější práce z něho více či méně vycházejí. Toto dílo bylo také potvrzeno i Druhým vatikánským koncilem. Definice laika vycházející z této knihy, zní takto: „Laik je člověk, pro kterého věci existují, pro kterého se jejich pravdivost neztrácí a nerozplývá v nějakých vyšších vztazích. Neboť co se pro něho křesťansky řečeno nutně vztahuje k absolutnu, je právě realita elementů tohoto světa, jehož tvářnost pomíjí.“⁸¹ Podle Congara jsou laici plnoprávními členy církve, ve které mají povinnosti, úkoly i práva. Důležitá je také osobní odpovědnost laiků, na základě které pak mohou činit vlastní rozhodnutí.⁸²

Hans Urs von Balthasar definuje laika tím, že nemůže být současně laikem a zároveň nositelem úřadu. Tvrdí, že jen mezi laiky se může rozvíjet plnost Kristova a pranýřuje uzavírání se do hradeb. Pravý úkol ukáže křesťanovi jen mezní situace. Také pravým reprezentantem církve nakonec není nositel úřadu, ale světec, který může žít ve světě jako laik, když bere vážně své křesťanské přesvědčení. Balthasar však varuje před orientací kněží na svět a ještě více před klerikalizací laiků. Podle jeho názoru mají laici a klérus zůstat vzájemně oddělení, což neobsahuje žádné nepřátelství. Naopak laici s úctou vzhlíží k úřadu, protože jim zprostředkovává pramen spásy, a naopak kněz vzhlíží s úctou k laikovi, který ztělesňuje účel a cíl jeho služebné funkce.⁸³

Podle Karla Rahnera není v pravém smyslu slova laikem ten, na koho církev ať už svěcením, nebo bez něj přenáší habituálně jako povolání a úřad libovolnou část své moci. Tato moc právě odlišuje klérus od laiků a kdo je jí vybaven, stává se klerikem. Z toho vyplývá, že například „laický katecheta“ z povolání, trvale zaměstnaná farní hospodyně nebo nastálo působící kostelník, i když nejsou vysvěceni, nejsou už vlastně laiky. Laik je tedy ten, kdo nemá podíl na žádné církevní pravomoci. Jinak řečeno, laik je ten, kdo žije ve svém světském povolání jako křesťan a komu se naopak církevní pověření stává povoláním určujícím jeho místo v životě, je klerik.⁸⁴

Pohledem Edwarda Schillebeeckxe je laik členem církve, který není vysvěcen a má zvláštní povinnosti ve světské oblasti. Úkolem laiků jako příslušníků Božího lidu je hledat ve světě Boží království. Laik je tedy člen Božího lidu ve světě a ne profánní člověk. Laici jsou utvářeni svým křesťanským vztahem ke světu a ne světským charakterem. Podle

⁸¹ NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 130.

⁸² Srov. tamtéž 131 - 134.

⁸³ Srov. tamtéž 140 - 143.

⁸⁴ Srov. NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 143 - 145.

Schillebeeckxe jsou všichni křesťané laiky, aniž by se tím rušily funkce, které mnozí vykonávají.⁸⁵

2.3 Vztah dobrovolníka k církevnímu laikovi

Jak se dá shrnout z výše uvedeného, na dobrovolníka lze pohlížet z různých úhlů. Z neziskové perspektivy je nahlížen jako ten, kdo provádí neplacenou práci a prokazuje tak občanům službu, kterou požadují a nikdo jiný jim ji neposkytl. Velmi častý je také pohled na dobrovolníka jako na občanského aktivistu, který řeší sociální problémy. Nesmí být opomenut ani pohled, který vidí dobrovolníka jako toho, kdo poskytuje neplacenou službu druhým na poli trávení volného času.

Ani pohled na církevního laika není jednoznačný. Podle některých názorů nelze pojmenovat laikem někoho, kdo je nositelem jakéhokoli úřadu a církevní pravomoci. Dokonce ani farní hospodyně trvale zaměstnaná už není laikem. Podle jiného pohledu je laik každý křesťan, aniž by se tímto označením rušily funkce, které vykonává.

Z tohoto názoru lze také odvodit vztah mezi dobrovolníkem a církevní laikem. Důležité je právě to, že laik je křesťan. I když na první pohled vykonává stejnou činnost, jako dobrovolník, rozhodně zde budou rozdíly přinejmenším v jejich motivaci. Křesťané odvozují svoje pojmenování od Ježíše Krista a podle jeho příkladu se také snaží žít. Ve svém životě, více či méně úspěšně, naplňují Kristovu výzvu „Miluj svého bližního jako sebe.“ Tato jednoduchá, ale nesmírně pravdivá a účinná věta už dlouhá staletí provází křesťany při jejich soužití s druhými a při jejich pomoci potřebným. Církevní laik tak už nepomáhá sám, ale má po boku silného spojence, kterým je sám Kristus. Díky této posile pak jeho činnost vykazuje i jiné kvality. Není to jen smysluplně strávený volný čas, nebo suplování sociálních služeb. Pomoc bližnímu se stává službou v pravém smyslu toho slova. I v tom dává nejlepší příklad Ježíš, když před poslední večeří všem svým učedníkům umyl nohy.⁸⁶

⁸⁵ Srov. tamtéž, 146 - 149.

⁸⁶ Srov. Jan 13, 1 - 15.

3 Dobrovolnictví

3.1 Vymezení pojmu

Dobrovolnictví je jev, provázející lidskou společnost už tisíce let. V průběhu staletí jeho význam kolísal, někdy bylo dobrovolnictví zcela na okraji zájmu mocných, jindy byl dobrovolnický entuziasmus naopak oceňován a měl rozhodující význam pro vzestup celé společnosti. Dobrovolnictví je vnímáno jako svébytná část společnosti, která sice je ve svých možnostech limitovaná a má své hranice, ale nemůže být ničím nahrazena. V postindustriální společnosti se vyskytly takové problémy, na které nemá řešení ani ten „sebeefektivnější a sebesociálnější stát“. Jedná se především o problémy spojené se změnami na trhu práce, hledáním přijatelné kolektivní identity a prostoru pro smysluplnou seberealizaci nebo problém se sociálním vyloučením. Jak říkala Olga Havlová - „Stát nemůže nikoho vzít za ruku ani se mu podívat upřímně do očí.“⁸⁷

V naší republice má pojem dobrovolnictví velkou tradici. Zejména po roce 1918, kdy se tvořila nová společnost, měly různé spolky založené na práci dobrovolníků, značný význam a obohatily kulturní úroveň mladého českého státu. Členové těchto spolků sice dobrovolníky nebyli nazýváni, ale jak se můžeme dočíst v dobových pramenech, vykonávali svou činnost z dobré vůle. Jejich práce byla zpočátku zaměřena především na pomoc chudým, sirotkům a negramotným.⁸⁸ Často byly zakládány spolky pro povznesení vzdělanosti, kultury nebo zkrášlení obcí a měst.

V období před druhou světovou válkou Československá republika vykazovala vzorec dobrovolnictví, který byl v té době srovnatelný s tradičním vzorcem dobrovolnictví vlastním většině zemí západní Evropy a v USA. Dobrovolnictví v této době v naší zemi nijak výrazně nevybočovalo ze standardu okolních zemí. Proto i styl, motivace nebo komunitní zakotvenost českých dobrovolníků se neodlišovaly od prototypů popsanych v tradičním, kolektivním vzorci dobrovolnictví.

Poměry v bývalém Československu se ale po druhé světové válce dramaticky změnily. K moci nastoupila komunistická strana a téměř půl století zde přetrvával totalitní režim. To vše zanechalo na tváři dobrovolnictví u nás hluboké stopy. Sama komunistická strana měla k dobrovolnictví ambivalentní vztah. Na jedné straně ho potřebovala, protože jí pomáhal

⁸⁷ NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997, 37.

⁸⁸ Srov. TUTOR Vojtěch: Dobrovolnictví a náboženství, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (9. 1. 2012).

řešit překerní situace nedostatkového socialistického hospodářství a zároveň jí pomáhal dokazovat legitimitu vedoucí pozice ve společnosti, ale na druhé straně měla z dobrovolnických aktivit strach, protože by mohly ohrozit její dominantní postavení ve společnosti. Po únoru 1948 proto začala komunistická strana přizpůsobovat svým potřebám i oblast dobrovolnického sdružování. Sdružení, která svou ideovou a politickou orientací komunistické ideologii nevyhovovala, byla jednoduše zrušena. Jednalo se například o organizace YMCA, Orel nebo Junák. Některé organizace pak byly účelově nahrazeny jinými, jako byl Československý svaz mládeže, Československý svaz tělesné výchovy nebo Pionýr. Z organizací, které se věnovaly poskytování veřejně prospěšných služeb nebo charitativní činnosti, se staly rozpočtové příspěvkové organizace, byly zestátněny a postupně plně profesionalizovány. Církevním charitativním organizacím a spolkům byla postupně jejich činnost omezována a nakonec byly zrušeny s tím, že jejich majetek přešel do majetku státu.⁸⁹ Komunisté organizované dobrovolnictví skutečně nezrušili, ale naopak na něm postavili existenci socialistické společnosti. Dobrovolnictví bylo definováno jako činnost spadající přímo pod vedení komunistické strany, tudíž jako činnost politická. Bylo neodmyslitelnou součástí nadšeného budování velkých staveb socialismu, dobrovolnické aktivity pomáhaly plnit pětileté plány hospodářského vývoje, nebo řešily časté poruchy plánované ekonomiky. Nahrazovaly chybějící síly a techniku v zemědělství, v dolech, hutích, na stavbách i v továrnách. Masovým fenoménem byla za socialismu i účast občanů ve svém volném čase na brigádách. Snad každá obec nebo město hojně využívalo „dobrovolnou“ výpomoc na základě vládního nařízení 14/1959, tzv. akce „Z“, kde písmeno zet znamená „zvelebování“.⁹⁰ Díky jednoduché myšlence – stát, obec či město zajistí techniku a materiál – občané provedou práci zdarma ve svém volném čase v rámci brigády – bylo vybudováno mnoho kilometrů kanalizace, chodníků, vodovodu, vyrostly sportovní haly, kulturní domy nebo prodejny. A tak se vlastně slovo „brigádník“ stalo synonymem pro „dobrovolníka“. Postupně se ale slovo dobrovolník z rétoriky agitátorů vytratilo úplně. Vzbuzovalo totiž v občanech odpor a ironické reakce. Takzvané dobrovolnické akce byly pod hrozbou sankcí vlastně vynuceny. Povinně se musel brigád zúčastňovat každý, kdo chtěl studovat nebo v práci postupovat do vyšších funkcí. Musel si dávat a plnit socialistické závazky, tedy se tzv. „společensky angažovat“. Účast na akcích dobrovolných organizací byla povinná a kontrolovala se. Z dobrovolnictví se stala položka na seznamu, kterou je nutno odškrtnout pro spokojenost „těch nahoře“. V reálné politice

⁸⁹ Srov. FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 42 - 43.

⁹⁰ Paradoxně díky akci „Z“ přišlo naše město v roce 1964 o unikátní zbytky vodního hradu.

socialistického státu můžeme rozeznat tři různé postoje státu vůči dobrovolnictví. Postupně se v různých dobách měnily, proto můžou být nazvány vývojovými stádii: Agitační stadium - kdy se dařilo zejména u mladých lidí vzbudit agitací nadšení a ochotu pracovat pro socialismus. Represivní stadium – socialistický stát přešel k vydírání občanů pomocí vydírání a zastrašování. Dobrovolnické aktivity se vlastně staly povinnými a ztratily tak svůj autentický smysl. Ritualistické stadium – smysl dobrovolnických aktivit se zcela vyprázdnil a zbyl jen bezobsažný rituál, o kterém všichni věděli, ale stále ho opakovali, protože to od nich režim vyžadoval.

Za socialismu existovalo v Československu několik modelů dobrovolnictví. Masové bylo tzv. „zaměstnanecké dobrovolnictví“ organizované na pracovištích velkých továren a podniků. Co do počtu členů těmto aktivitám mohlo konkurovat „lokální dobrovolnictví“, které poskytovalo širokou škálu příležitostí pro dobrovolníky především v oblasti rekreace, sportu, kultury a jiných zájmových činností. Zvláštní model dobrovolných organizací představovaly disidentské a církevní organizace. Podle komunistické propagandy se v nich sdružovali otevření nepřátelé socialistického státu.⁹¹ I když je Česká republika spíše ateistickou zemí, hrálo náboženství pro mnoho lidí za socialismu důležitou roli. Dobrovolnické aktivity konané ve prospěch církve ale probíhaly spíše tajně, stranou od veřejného života. Jejich ohlas zůstal uvnitř náboženských komunit, protože bylo nemyslitelné, že by se o nich informovalo v hlavních veřejných médiích.

Z výše uvedeného vyplývá, že za socialismu u nás neexistoval jeden všeobecný vzorec dobrovolnictví. I když nástup komunismu zaznamenal zásadní zlom ve vývoji dobrovolnictví, nebyl to zlom absolutní. Socialismus zanechal na českém dobrovolnictví hluboké stopy hlavně v deformaci jeho kolektivistického vzorce. Po nástupu demokracie po roce 1989 vzešly naděje, že deformace budou odstraněny a dobrovolnictví se navrátí ke standardnímu vzorci. Sametová revoluce přinesla občanům osvobození od neautentické dobrovolnické práce a oni se s úlevou od těchto aktivit distancovali a využili demokratické právo na občanský klid. Postupem času se ale začíná konsolidovat občanský sektor ve společnosti. Děje se to hlavně díky velkému počtu nových neziskových organizací. Nová infrastruktura dobrovolnictví se také vytváří díky asistenci dobrovolníků ze západních zemí a grantových schémat zahraničních nadací. Současné dobrovolnické aktivity na „zlatou éru dobrovolnictví“ z předválečného období příliš nenavazují. Objevují se spíš profesionální a individualistické rysy. Místní komunitní dobrovolnictví je spíše na ústupu

⁹¹ Srov. FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 44 - 50.

a rozvíjí se naopak firemní dobrovolnictví. Důležité ale je, že dobrovolnictví jako takové začíná být společností chápáno jako součást nové informační společnosti.⁹²

3.1.1 Všeobecná deklaráce dobrovolnictví

Na 16. světové konferenci dobrovolníků v nizozemském Amsterdamu v lednu 2001, tedy v Mezinárodním roce dobrovolníků, byla schválena Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví. Schválila ji mezinárodní správní rada IAVE – Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí. V této deklaraci se dobrovolnictví definuje jako základní stavební prvek občanské společnosti, který uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva – touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.⁹³

V deklaraci se dále klade důraz na to, že v době všeobecné globalizace a neustálých změn se svět pomyslně stále zmenšuje, a proto všeobecná závislost naopak vzrůstá. V této době umožňuje dobrovolnictví posilovat a udržovat lidské hodnoty jako jsou zájem o druhé, služba jiným lidem nebo družnost. Pomáhá jednotlivcům uplatňovat svá práva a odpovědnost, realizovat svůj lidský potenciál a růst. Umožňuje také propojení navzdory všemu, co lidi neustále rozděluje, aby mohli žít ve zdravých komunitách a usilovali o nová řešení společných úkolů. Tato deklaráce podporuje právo všech lidí svobodně se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na věk, etnický původ, pohlaví, společenské postavení nebo tělesný stav. Všichni lidé na celém světě by měli mít právo nabídnout bez nároku na odměnu ostatním svou energii, schopnosti a čas a to individuálně nebo prostřednictvím kolektivní činnosti. Z toho vyplývá, že se na počátku nového tisíciletí stalo dobrovolnictví nepostradatelným prvkem každé společnosti.⁹⁴

Je však nutné rozvíjet takové dobrovolnictví, které by mluvilo i za ty, kteří sami za sebe mluvit nemohou. Dobrovolnictví, které by umožnilo i ostatním lidem se do něho zapojit, které by povzbuzovalo mládež, aby se služba stala trvalou součástí jejich života. Je dobré, aby dobrovolnictví doplňovalo, ale nenahrazovalo placenou činnost jiných sektorů, aby umožnilo lidem získat nové dovednosti, znalosti, sebedůvěru a tvořivost. Aby dobrovolnictví dobře fungovalo a splňovalo to, co se od něho očekává, je nutné, aby dobrovolníci i organizace a komunity, v nichž dobrovolníci působí, nesli společnou

⁹² Srov. FRÍČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010, 51 - 60.

⁹³ Srov. Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (5. 1. 2012).

⁹⁴ Srov. Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (27. 1. 2012).

odpovědnost. Společně musí vytvářet prostředí, v němž mohou dobrovolníci dosahovat dohodnutých výsledků. Musí také definovat kritéria a podmínky pro účast dobrovolníků i pro případ, kdy chce dobrovolník nebo organizace své závazky ukončit. Neméně důležité je i rozvíjení způsobů řízení dobrovolnické činnosti. Odpovědností organizací je pak poskytovat dobrovolníkům a osobám, jimž slouží, dostatečnou ochranu před riziky, dále pak vhodné školení, pravidelné hodnocení a uznání. Nezbytné je zajistit přístup k pomoci pro všechny, kteří se chtějí zúčastnit odstraněním veškerých bariér, ať už fyzických, ekonomických, společensko-sociálních nebo kulturních.

V souladu s výše popsanými zásadami dobrovolnictví a odpovědnosti dobrovolníků a organizací, v nichž působí, spolu se základními lidskými právy vyjádřenými v Deklaraci lidských práv Spojených národů, se apeluje na dobrovolníky, aby projevíli přesvědčení, že dobrovolnictví je zprostředkující a tvůrčí síla. Tato síla vytváří zdravé, udržitelné komunity, v nichž je uznávána důstojnost všech lidí. Umožňuje také všem lidem zlepšit vlastní život a uplatňovat práva lidských bytostí. Zároveň pomáhá řešit ekologické, hospodářské, kulturní a společensko-sociální problémy. Pomocí celosvětové spolupráce pak vytváří spravedlivější a lidštější společnost. Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí se dále obrací na vedoucí představitele ve všech oblastech, aby se spojili a vytvořili viditelná, silná a účinná místní a národní dobrovolnická centra. Obrací se také na vlády, aby zajistily pro všechny právo na dobrovolnou činnost a aby odstranily všechny právní překážky, které brání se této dobrovolné činnosti účastnit. Vlády by měly zapojit dobrovolníky do své práce a nevládním organizacím poskytnout podporu i prostředky pro účinnou mobilizaci a vedení dobrovolníků. IAVE se obrací i na podnikatele, aby vyčlenili finanční i lidské zdroje pro rozvoj infrastruktury, která je nezbytná pro podporu dobrovolnictví. Sami aby svým zaměstnancům pomáhali a k dobrovolnictví je povzbuzovali. Média jsou vybízena k tomu, aby poskytovala pravdivé informace a přinášela příběhy dobrovolníků. Zvláště takové, které mohou ostatní lidi povzbudit a pomůžou jim zapojit se do dobrovolných činností. V oblasti vzdělávání je nesmírně důležité vytvářet možnosti uvažovat o službě a učit se z ní. Do této oblasti patří i vedení lidí všech věkových skupin a pomoc při jejich zapojování do dobrovolných aktivit. Na představitele církví je kladen požadavek, aby potvrdili dobrovolnictví jako správnou odpověď na duchovní výzvu sloužit a pomáhat všem lidem. Vytvořit pro dobrovolníky přátelské a organizační prostředí a vyčlenit finanční a lidské prostředky nezbytné pro začlenění dobrovolníků mají za úkol i všechny nevládní organizace.

Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí se obrací i na Spojené národy, aby se partnersky spojily na propagaci a podporu všem dostupného a účinného dobrovolnictví, které je symbolem solidarity všech lidí a národů. Dále vyzývá globální komunitu dobrovolníků, aby tuto Všeobecnou deklaraci o dobrovolnictví studovali, diskutovali o ní, schválili ji a naplnili.⁹⁵

3.1.2 Evropský rok dobrovolnictví

Rada ministrů zodpovědných za kulturu v Evropské unii přijala 24. listopadu roku 2009 rozhodnutí, jímž vyhlásila rok 2011 Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství. Stanovila, že obecným účelem tohoto roku bude podporovat a podněcovat úsilí, které Společenství, členské státy, místní a regionální orgány mají za úkol vyvíjet, aby byly vytvořeny podmínky pro dobrovolnictví v Evropské unii. Dalším úkolem bylo zajistit větší zviditelnění dobrovolných činností v celé Evropské unii a to zejména výměnou osvědčených postupů a zkušeností.

Cíle Evropského roku dobrovolnictví byly stanoveny tyto:

- vytvořit v EU příznivé prostředí pro dobrovolnictví a odstraňovat překážky bránící dobrovolnickým činnostem
- umožnit organizátorům dobrovolnických činností zlepšení jejich kvality
- dobrovolnické činnosti oceňovat a uznávat
- zlepšit povědomí o významu a hodnotě dobrovolnictví

Evropský rok dobrovolnictví 2011 v České republice byl zakončen konferencí v Plzni, která se uskutečnila 8. a 9. prosince 2011. Jejím hlavním cílem bylo porovnání výstupů EDR 2011 v České republice a v ostatních zemích střední Evropy. Na konferenci se sjeli zástupci státních správ střeoevropských zemí, zástupci národních koordinačních těles ERD 2011 ze střeoevropských zemí a reprezentanti organizací ze zemí střední Evropy, kteří představili kvalitní projekty uskutečněné v rámci ERD 2011. Zastoupeny byly i střeoevropské neziskové organizace, které se problematice dobrovolnictví věnují.

⁹⁵ Srov. Všeobecná deklarace o dobrovolnictví, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (9. 1. 2012).

Všichni se snažili sdílet způsoby zviditelnění dobrovolnických aktivit a principu dobrovolnictví v zemích střední Evropy. Byly představeny změny v národních legislativách, které činnost dobrovolníků v zemích střední Evropy upravují. Prezentovaly se úspěšné aktivity a projekty, které v rámci ERD 2011 proběhly, a byly oceněny nejvýznamnější české a středoevropské přínosy ERD 2011.⁹⁶

3.1.3 Druhy dobrovolnictví

Nejprve je potřeba říci, že solidarita a vzájemná pomoc tvoří základ existence lidské společnosti, proto si lidé od nepaměti pomáhají. Asi každý z nás byl někdy v životě dobrovolníkem. Těžko se totiž hledá hranice mezi nabídnutou pomocí příbuzným či sousedům a dobrovolnou prací pro školu, kam chodí naše děti, obecní park před naším domem nebo sportovní klub.

Bohužel zatím naše společnost stále ještě není v takovém stavu, aby pro ni filantropické aktivity byly něčím běžným a přirozeným. Dobrovolnictví je zatím spíše chápáno jako něco, co se v rámci akcí „Z“ provozovalo za socialismu, a proto by také spolu s ním mělo odejít. Z jiného úhlu pohledu je to činnost, která se hodí pro zakomplexované a osamělé lidi. Naštěstí se potvrzuje, že dobrovolnictví je dobré nejen pro ty, kterým se jeho prostřednictvím pomáhá, ale zároveň přispívá k mravní rehabilitaci národa. A to je deviza snad ještě hodnotnější.

Dnes se práce dobrovolníků využívá na mnoha místech. Nejčastěji se s nimi setkáme na poli ekologickém, kde mají tradici různá hnutí např. Brontosaurus nebo Český svaz ochránců přírody. Rozšířená je jejich pomoc ve zdravotnictví, domovech důchodců, dále na školách, v organizacích zaměřených na práci s dětmi a mládeží, např. Junák, Orel nebo Sokol,⁹⁷ ve spolcích jako je Český červený kříž, Klub českých turistů a v neposlední řadě i ve Sboru dobrovolných hasičů, který má dobrovolnictví i ve svém názvu. S dobrovolníky se můžeme setkat i na poli kultury, kam patří pěvecké a divadelní ochotnické spolky nebo dobrovolní spolupracovníci, např. v muzeích. Nepřehlédnutelné je i dobrovolnictví při mimořádných událostech, jakými byly v naší republice například rozsáhlé povodně. Vzhledem k zaměření této práce se více rozepíšu o dobrovolnictví v církvi a náboženských společnostech.

⁹⁶ Srov. Evropský rok dobrovolnictví 2011, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (13. 1. 2012).

⁹⁷ Z historie lze doložit, že i mezi dobrovolnickými organizacemi jakými byli Orel a Sokol, docházelo k soupeření, i když v tomto případě to byl spíše střet sekulárních a náboženských iniciativ.

3.1.3.1 Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

Zvláštní kategorií mezi různými druhy dobrovolnických aktivit je dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech. Tuto činnost na základě dobrovolnosti organizují různé církve a náboženské společnosti. Činnost dobrovolníků organizovaných v těchto společnostech zasahuje snad do všech oblastí společenského veřejného života. Navíc je mnoho činností, které dělají jednotliví věřící či členové náboženských společností dobrovolně pro život a chod vlastní církve nebo náboženské společnosti. Tento druh dobrovolnictví je často považován za kořen a podstatnou nenahraditelnou složku duchovního uskupení. Podle registru ministerstva kultury působí v České republice kolem třiceti pěti různých náboženských uskupení, ale je jich ještě mnoho, které v registru nejsou. Ať už proto, že sami nechtějí, nebo se jedná o tak malé skupiny či jednotlivce, kteří tam ani být nemohou. I oni ale dělají mnoho pro celou společnost. Může se jednat o tu nejbližší pomoci na sousedské úrovni až po zapojení do velkých projektů nadnárodního rozsahu.

S dobrovolníky se dnes už setkáváme téměř ve všech oblastech veřejného života a mnozí jsou jistě ke své činnosti motivováni vysokými ideály. Přesto můžeme vyzorovat u dobrovolníků organizovaných církvemi nebo náboženskými společnostmi určité zvláštnosti. První rozdíl můžeme vystopovat hned v počáteční motivaci. Impulsem k rozhodnutí bývá často přesvědčení, že dobrovolnická činnost bude mít význam pro postup na duchovní cestě, nebo napomůže k duchovnímu rozvoji jednotlivce. K dobrovolnické službě tedy vede duchovní úmysl. Tato služba může směřovat i k duchovnímu cíli.⁹⁸

I když náboženské přesvědčení hraje v dobrovolnictví významnou úlohu, nelze říci, že je na nějaké náboženství vázáno. Aniž by se v různých náboženstvích objevil pojem dobrovolnictví, přesto v nich můžeme najít nasazení pro obecné blaho a nezištnou pomoc bližnímu. Toto jednání má většinou východisko v různých posvátných textech a jejich výkladech. Křesťanství klade na službu bližnímu velký důraz. V této souvislosti je často zmiňováno podobenství o milosrdném Samaritánovi, na kterém chtěl Ježíš ukázat, kdo je bližní.⁹⁹ Pro křesťany je ale nejlepším příkladem a vodítkem, jak se k lidem chovat Ježíš. Sám mnohokrát předvedl, jak má správná pomoc druhému vypadat. Byla to nezištná

⁹⁸ Srov. Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (10. 1. 2012).

⁹⁹ Srov. TUTOR Vojtěch: Dobrovolnictví a náboženství, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (9. 1. 2012).

pomoc na základě lásky k lidem. Péče o lidi v nouzi se v církvi objevuje od jejího vzniku, a trvá v ní dodnes. Je to nedílná součást jejího působení ve světě. Církevní dobročinné organizace vykazují největší objem dobrovolné práce nejen na poli sociálním a zdravotnickém, ale také v misijních územích třetího světa.

V rámci Evropského roku dobrovolnictví byla v Berouně 26. dubna 2011 ustavena pracovní skupina „Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech“. Jejím vedoucím byl zvolen Dr. Vojtěch Eliáš a tajemnicí pracovní skupiny Mgr. Danuše Netolická. Tato skupina po celý rok přispívala k povzbuzení dobrovolníků a seznamovala širokou veřejnost s oblastmi dobrovolnické služby, ale především využívala prostor pro zlepšení dobrovolnictví, které se opírá o spirituální založení.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Srov. Dobrovolnictví v církvi a náboženských společnostech, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (13. 1. 2012).

4 Dobrovolníci v chlumecké farnosti

Těžko lze v této práci podrobně zmapovat veškerou činnost dobrovolníků v naší farnosti za celou dobu jejího trvání. Proto bude zaměřena jen na několik úseků v její historii, které lze doložit. Jednu sondu provedu do doby dávno minulé a připomenu činnost literátského bratrstva v Chlumci nad Cidlinou. První písemné záznamy o něm jsou z poloviny šestnáctého století, nejstarší záznamy uložené v Městském muzeu Loreta v Chlumci nad Cidlinou pak ze století sedmnáctého a století následujících. Poslední záznam v knize nových členů je z počátku dvacátého století. Celkem jsou v muzeu uloženy čtyři knihy. Nejstarší kniha uložena v městském muzeu pod číslem 59/2012 je Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou. Je to kniha čestných členů bratrstva. Objevují se zde většinou jména hrabat Kinských a jejich manželék. Další kniha s číslem 60/2012 je Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou. To je spíše kniha účetní a obsahuje seznamy členů bratrstva a záznamy o vybírání peněžních příspěvků. Kniha pod číslem 61/2012 nese název Zápisní kniha pro nábožné bratrstvo kůru literátského v městě Chlumci nad řekou Cidlinou 1811 a zaznamenává počty nových členů od roku 1773 až do roku 1867. Poslední kniha s číslem 62/2012 nazvaná Kniha bratrská kůru literátského 1863, obsahuje několik záznamů o vizitacích královéhradeckých biskupů v chlumecké farnosti, několik záznamů o čestném členství především místních děkanů a dále záznamy o nových členech. První záznam v knize je z roku 1863 a poslední člen byl připsaný v roce 1937. Nutno uvést, že všechny čtyři knihy jsou později převazované, jsou do nich vkládány nové čisté listy a záznamy jsou evidentně druhotně řazené.¹⁰¹

4.1 Literátské bratrstvo v Chlumci nad Cidlinou

Na úvod několik slov k názvu tohoto bratrstva. První slovo názvu je odvozeno od latinského *homines literati*, což lze přeložit, jako lidé školsky vzdělaní. Ti se sdružovali v jakýchsi pěveckých sborech a pomáhali žákům a kantorům v kostele zpívat. Tak vznikala tzv. bratrstva literátská. Slovo bratrstvo bývá také nahrazováno názvem bratřina, tovaryšstvo nebo latinsky *konvent*. V šestnáctém století bylo jen málo kostelů, kde sbor literátů chyběl. Tam, kde byl, dělil se obvykle na kůr latinský a český, nebo horní a dolní. Původně byli za členy těchto bratrstev přijímáni pouze mužové učené, tzv. *aves literati*,

¹⁰¹ To je vidět v knize 62/2012 nazvané Kniha bratrská kůru literátského 1863, kde byly při převazování listy řazené podle důležitosti osob, např. záznamy z vizitací biskupů jsou na začátku knihy, i když chronologicky nenavazují na následující záznamy. Čísla stran jsou zřejmě z tohoto důvodu přepisována.

později též neučení sousedé a řemeslníci. Vždy ale bylo členství v bratrstvu považováno za čest.

Zřízení těchto spolků bylo cechovní, jasně odvozeno od cechovních stanov a pravidel. V jejich úvodu byla vždy řeč o cílech bratrstva. Tím hlavním bylo zpěvem přispět ke zvelebení bohoslužby. Další cíl mravní se týkal počestného chování členů bratrstva. Za cíl humánní byl vždy stanoven poctivý pohřeb zemřelých členů a někde i podpora zchudlých a nemocných bratří. To vše obsahují statuta bratrstva z roku 1557. Tato pravidla obsahují i zajímavé sankce například za pozdní příchody na mši. Pokud někdo přišel tak dlouho, že zmeškal Otčenáš, kterým se před mší zahajovaly písně, byl povinen zaplatit do společné pokladnice „peníz malý“, za zmeškání písní následujících už musel dát „peníz bílý“.

Nejstarší prameny citované v této práci jsou záznamy z knih členů literátského bratrstva při kůru kostela svaté Voršily v Chlumci nad Cidlinou. Knihy obsahují zápisy nových členů, každému je vždy věnovaná nová strana. Ta vždy obsahuje jméno a profesi přijímaného, přijímací formuli včetně slibu a podpis přijímaného. Každá strana je vždy krásně vyzdobena, zvláště výrazné je jméno nového člena.

Chlumečtí literáti byli ve všem podřízeni svému duchovnímu správci, který vždy býval i jejich předsedou. Staršími literátů byli v roce 1557 soukeník Cikán a krejčí Černoorský. Chlumecké bratrstvo také vlastnilo značné jmění. Získalo ho jednak dobrovolnými příspěvky, odkazy, pronájemem literátského pole, penězi skoupenými apod. Za vlády osvíceného panovníka Josefa II. byly v roce 1785 veškeré literátské kůry v Čechách zrušeny. V Chlumci nad Cidlinou byl kůr přeměněn na bratrstvo Božího Těla, a tak mohla jeho činnost pokračovat. Přesné datum této změny jsem nezjistila, ale nestarší kniha, která se chlumeckého bratrstva týká, je z roku 1671 a už je nadepsána jako „*Knihá Welebného Bratrstva Božího Tielav Městie Chlumczy na Czydłanaou*“.¹⁰² Ze zápisu dále vyplývá, že celé bratrstvo bylo pod patronací hraběte Františka Oldřicha Kinského a jeho manželky a pod vedením kněze Jana Jachima, toho času děkana chlumeckého. V knize následuje několik stran zápisů, zřejmě čestných členů bratrstva. Jsou jimi příslušníci rodu Kinských a kromě vlastnoručních zápisů jsou zde datace jednotlivých zápisů. Ten nejstarší je z roku 1672, následují roky 1673, 1740, 1751, 1864 a poslední je z roku 1874.

¹⁰² Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 59/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nepublikováno, 1.

Na následujících stranách je opis stanov literátského bratrstva pocházejících z roku 1590 podle originálu, který se v době opisování, tedy v roce 1845 nacházel v pokladnici bratrstva. Z obsahu stanov vyplývá, že účelem bratrstva je péče o duši celého konventu kůru literátského. Konvent se skládal z oficiálů, starších a bratří. Pokladnu vedou probošt a oficiálové. Základní povinností všech členů je pak navštěvovat mše. Za pozdní příchod na mši byla pokuta 2 bílé peníze a za vynechání mše 4 bílé peníze. K přijímání nových členů je uvedeno, že přijat může být každý. Nový spolubratr ale má pro ostatní připravit svačinu, nebo zaplatit 15 grošů. Navíc má rok sloužit u kůru. Další povinností byla účast na pohřbu zemřelého bratra nebo člena jeho rodiny. Na pohřeb jsou povinni přijít všichni. To se týká i případů, že o účast členů literátského bratrstva požádal před smrtí někdo, kdo nebyl členem. Z podpisů na konci stanov se dovídáme jména oficiálů. Byli jimi Leopold Dvořáček, Václav Knejsl, Bann Meris, Ferd. Bezprstka je uveden roku 1862 jako „*aučet vedoucí*“.¹⁰³ Dále jsou zapsáni vždy s uvedením letopočtu oficiálové Sigl (1880), Leopold Celler (1893) a Václav Chára (1893).

Další dochovaná kniha je kniha pokladní zřejmě z roku 1805, což je rok nejstaršího účetního zápisu. V jejím úvodu je vepsáno, že vrchní správce a ředitel počestného kůru literátského je děkan Jan Nepomucký, Franz Berka, který byl v době zakládání této knihy již devátým rokem duchovní pastýř. Jsou zde vyjmenováni i tři kaplani, kteří také v té době v Chlumci nad Cidlinou působili. Jmenovali se Joannes Briti starší, rozený hradecký, Josephus Kerner druhý novobydžovský a Josephus Slanina třetí žiželický. Zápis také sděluje, že ke kůru patřil i tehdejší purkmistr Jan Holman.¹⁰⁴ Z této knihy už lze zjistit i počet členů bratrstva mezi lety 1805 až do roku 1823. Nové členy lze z knih celkem dobře vyčíst, nsnadné je však určit kolik členů v kterém roce zemřelo. U jmen jsou v těchto případech jen dodatečně vpisovány křížky, bez udání datace.

Pokud budu hodnotit působení členů literátského bratrstva z hlediska zaměření této práce, lze říci, že to byla činnost dobrovolnická. Ve svém volném čase, bez nároku na odměnu, se sdružovali a jejich činnost měla význam pro celou náboženskou obec i další spoluobčany. Ve stanovách bratrstva je na předním místě uvedena péče o duši a mravné chování všech jeho členů. Jsou to požadavky zdánlivě samozřejmé, ale jejich absence v životě člověka a celé společnosti se velice citelně projevuje v každé době. Důraz je kladen nejen na péči o duši vlastní, ale důležitá je starost o každého spolubratra. Tato provázanost a jakási

¹⁰³ Srov. LB 1.

¹⁰⁴ Srov. Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 60/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nepublikováno.

garance celého společenství nad jednotlivci není bezvýznamná. Za humánní se považoval důstojný pohřeb každého člena společenství a povinností všech pozůstalých členů společenství bylo pohřbu se zúčastnit. Pohřbu se všichni zúčastnili i tehdy, když to bylo přání někoho, kdo do bratrstva nepatřil. I to jsou zásady hodné následování. Tato důležitá složka lidského života se ze společnosti postupně vytrácí. Což je důsledek toho, že se z ní vytrácí i mravnost.

Účast na bohoslužbách byla samozřejmostí, proto se sankciovaly jen pozdní příchody na ně. Velký přínos pro průběh a důstojnost každé mše pak byl sborový zpěv literátů. Nácvik písní a jeho doprovodu zabral jistě spoustu času. V depozitáři kostela sv. Voršily jsou dodnes uloženy staré hudební nástroje literátů, notové party a texty písní. Dochovala se i část lavic na kůru, ve kterých členové spolku sedali.

V činnosti literátského bratrstva v Chlumci nad Cidlinou můžeme vystopovat i podporu spolubratrů v nouzi. Ze zápisu, učiněného roku 1876, vyplývá, že člen nábožného spolku literátského bratrstva, měšťan Leopold Hakl, dobrovolně daroval bratrstvu 50 zlatých.¹⁰⁵ Tato částka měla být podle přání dárce přijata do pokladny. Z jejích úroků pak byl každý rok podporován zchudlý člen bratrstva. Právo posuzovat, komu bude podpora udělena, a peníze rozdělovat si až do své smrti vymínil, pro své skutky, dárce. Po jeho smrti přešlo toto právo na představenstvo bratrstva.

V roce 1773 měl spolek přibližně dvacet členů. Jeho počet neustále kolísal, jak členové přistupovali a umírali. Až do roku 1866 nikdy nepřesáhl počet třiceti členů. V roce 1868 se uvádí počet 37 členů, který je v dalších letech opět pohyblivý a nepřesahuje další desítku. Pokud se tento počet porovná s počtem obyvatel ve městě, kterých bylo v tu dobu 3 276, činil počet literátů 1,16 % obyvatelstva. Ani tato hodnota nebyla překonána. V průběhu celé činnosti bratrstva se počet členů v poměru k počtu obyvatel pohybuje těsně pod jedním procentem. I když je to počet nevelký, přínos literátů pro tehdejší náboženskou obec a její mravní úroveň malý nebyl.

4.2 ČSL a Orel v Chlumci nad Cidlinou

Další exkurz bude do doby ne tak dávné, na počátek 20. století. Tato kapitola bude popisovat vznik a činnost dvou spřízněných organizací, ČSL a Orla. Jejich popis se bude prolínat, protože většina členů se vyskytuje zároveň v obou organizacích a také schůze se

¹⁰⁵ LB 2, 18. února 1876.

konaly většinou společně nebo na sebe bezprostředně navazovaly. Před popisem samotné činnosti těchto organizací, ještě stručný popis jejich vzniku a vývoje v ČR.

V naší republice vznikla ČSL v roce 1919 tím, že se sloučilo české a moravské centrum strany. Hlavní zásluhu na vzniku strany měl monsignore ThDr. Jan Šrámek, který působil hlavně na Moravě, a monsignore. ThDr. h. c. Bohumil Stašek působící v Čechách. V období mezi světovými válkami se strana převážně věnovala problematice venkova. Zaměřila se na dělníky, zemědělce, ale i na otázky spojené s katolickou církví. V roce 1938 se strana začlenila do Strany národní jednoty. Po válce byla ČSL obnovena a doufalo se v její úspěch ve volbách. Očekávaný výsledek se však nedostavil, a tak se strana stala členkou vlády Národní fronty. V únoru 1948 se strana připojila k demisi vlády, která byla přijata. V následujícím období, prakticky až do roku 1989, strana existovala, ale byla pod vlivem KSČ. Po listopadu 1989 nastal prudký nárůst členů strany. Jejím nejvýraznějším předsedou byl v tomto období Josef Lux. V roce 1992 se strana přejmenovala na KDU-ČSL.

Na přelomu devatenáctého století také začaly vznikat první spolky Sokola. Jelikož se v nich projevovala protikatolická zaujatost, byly zakládány spolky obdobné, ale pro mládež katolickou, a nesly název Orel. Za založení pražského Orla se považuje datum 22. října 1911. Ve východních Čechách se o rozvoj této organizace zasloužili hlavně biskup Eduard Brynych a Josef Polák. Svoji činnost orelská organizace rozvíjela až do počátku druhé světové války, kdy byla zakázána. Po válce s nadšením pokračovala ve všech aktivitách až do roku 1948, kdy byla její činnost opět přerušena. Přesto je toto krátké období považováno za nejslavnější etapu orelské historie. Po dlouhé přestávce se potřetí činnost Orla obnovila v roce 1990. Orel navázal na svoji tradici, spolupracuje s farnostmi a kromě sportovní činnosti se věnuje i kultuře.

Československá strana lidová v Chlumci nad Cidlinou byla založena za působení děkana Karla Khuna v roce 1919. Díky knihám, kam se zapisovaly veškeré schůze a akce, lze poměrně dobře činnost strany zmapovat. Převážně byly pořádány kulturní akce jako plesy, divadelní představení nebo přednášky. Případný výtěžek se používal na provozní záležitosti a na dary a příspěvky. Téměř každou schůzi se četl nějaký dopis s prosbou o peněžitý dar. Žádosti je možné rozdělit na dvě hlavní skupiny. Jednak žádosti o příspěvek na sirotky a postižené a druhou skupinu tvoří žadatelé o peněžitý dar na stavbu kostela, kaple, sokolovny apod. Veškeré akce byly organizačně zajišťovány členy strany, kteří dobrovolně tuto práci vykonávali. Jen výjimečně dostali peněžitou odměnu.

Další zápis v knize je až z roku 1922, kdy byla schůze v hotelu U Jelena.¹⁰⁶ Členové byli vyzváni k podpoře mládeže a k tomu, aby darovali knihy do knihovny pro mládež plánované. Přihlásit se měli i ti, kdo by měli zájem hrát divadlo.

V roce 1923 bylo konáno sedm schůzí, převážně členských, ale i veřejných a výborových. Konaly se také valná hromada, přednáška se „*svítilnými obrazy*“¹⁰⁷ a I. Manifestační sjezd katolíků v Chlumci nad Cidlinou. Při schůzích bylo vybráno celkem 393,- Kč. Z toho bylo zasláno 50,- Kč na sirotky po padlých vojínech v Praze, 50,- Kč bylo vybráno na mikulášský dar studentům a zbytek, tedy 293,- Kč bylo vybráno pro paní Šťastnou, které zemřel v Kosmonosech choromyslný manžel. Naopak přednáška s diapozitivy musela být z pokladny dotována jedním stem korun.

V roce 1924 se konala jedna valná hromada, jedna okresní konference, pět přednášek, jeden přátelský večírek, jeden ples, jedno divadelní představení a třináct schůzí. Hned na té první se musel řešit problém s vybranými penězi na ošacení chudých dětí lidové strany. Vybralo se celkem 896,- Kč, ale pro velké „*překážky městského úřadu muselo se od tohoto výkonu upustiti*“.¹⁰⁸ Odhlasovalo se obnos dárcům vrátit, ale jelikož někteří peníze zpět nevzali, byly tyto peníze ponechány v pokladně strany lidové. Celkem to bylo 323,- Kč. V tomto roce byl také zakoupen za 2 351,- Kč promítací přístroj, který byl používán nejen na vlastní přednášky, ale bylo rozhodnuto, že se bude půjčovat do okolních obcí za obnos 50,- Kč. Na žádost katolické menšiny z Teplic bylo vybráno 42,40 Kč. Kromě běžných záležitostí bylo projednáváno i několik kuriozit. Například pan Heller se cítil být uražen tím, že při loňském průvodu ze Zapče na Střelnici nebyl přítomen žádný mužský člen. Bylo mu vysvětleno, že všichni byli zaměstnáni v místě slavnosti. Tato příhoda dokazuje i zkušenosti z dnešních farností, že mnohdy se více zapojují do akcí ženy než muži. Dále se projednával návrh, aby se příspěvky na hudbu vybíraly v obchodě slečny Tiché, jak tomu bylo i vlou. Ta při té příležitosti oznámila, že loňský přebytek 600,- Kč odnesla na děkanství na zakoupení mešního prádla. Jednatel ji však pokáral, protože rozhodovat o přebytku je kompetentní jen celý výbor. Zajímavé je i sdělení, že strana lidová v Meziříčí zakoupila cukrovar od žida Bondyho, „*takže přešel ten podnik do křesťanských rukou*“.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Právě místo konání schůzí bylo příčinou toho, že někteří členové se schůzí nezúčastňovali. Další schůze proto proběhla na faře, ale potom už jsou až do konce činnosti ČSL téměř vždy schůze konány opět U Jelena.

¹⁰⁷ Tento název je používán ve všech zápisech, uvádím ho proto také, ale dále ho budu nahrazovat názvem přednáška s diapozitivy.

¹⁰⁸ Kniha jednatelská ČSL (bez autora), AV 001 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nepsáno, 13. 1. 1924.

¹⁰⁹ AV 1, 10. 4. 1924.

V roce 1925 se konalo dvacet osm schůzí, z toho jedna veřejná, osm členských a ostatní schůze byly výborové. Dále se konala jedna řádná valná hromada, jeden ples, jeden přátelský večírek, jedna taneční posvícenská zábava, jeden koncert a jedna přednáška s diapozitivy. Celkem byl příjem za rok 4 725,53 Kč, ale výdaje byly 4 200,33 Kč, takže zbylo 525,20 Kč. Na první valné hromadě se projednávala žádost o příspěvek na katolické studentstvo a válečný sirotčinec. Po dlouhé a bouřlivé debatě bylo rozhodnuto dát na obě záležitosti po padesáti korunách. Navíc se na stejný účel na podnět paní Loudové vybralo 95,- Kč. Pro paní Seifertovou bylo vybráno 101,- Kč. Také bylo navrženo dát vytisknout všem zemřelým členům úmrtní oznámení s výzvou k hojně účasti na pohřbu každého člena nebo členky. I na této schůzi se opakovaně agitovalo pro založení Jednoty Orla a Sdružení katolických rodičů.¹¹⁰

Šestého července roku 1925 byla organizace Orel založena, a tak se řešil problém, kde postavit orlovní. Osloven byl pan hrabě Kinský s žádostí, zda by nevytipoval nějaké místo na stavbu. Pan hrabě sdělil, že má místo již vyhlédnuté, a přislíbil materiální a finanční pomoc při stavbě.¹¹¹ Prozatím byl problém vyřešen tak, že paní Kubátová z ochoty propůjčila Orlům ke cvičení svůj prostorný dvůr. Také byla žádána školní rada o zapůjčení tělocvičny pro cvičení Orla, ale tato žádost byla zamítnuta.¹¹² Byl proto dotazován hostinský Krásl, zda by se nemohlo za poplatek cvičit u Jelena. Hostinský před celým výborem slíbil, že se může cvičit za poplatek na světlo. Na stejnokroje pro chudé žáky Orla se vybralo 136,60 Kč, a z organizace ČSL bylo pro Orly převedeno 500,- Kč. Rozhodlo pořídit jeden kroj pro žáka, jeden pro dorostence a tři pro žáčky. Bratr starosta se dobrovolně přihlásil, že zajde za panem Záleským a bude se snažit docílit slevy na ušití krojů. Na kroje se při členské schůzi vybralo 136,60 Kč, bratr Ptáček daroval 55,- Kč, bratr starosta 5,- Kč, bratr Heller také, takže bylo celkem vybráno 201,60 Kč. Jako potřebné se jevílo i ušití šedesáti kusů praporků, které „*bratr místopředseda ušije z dobré vůle*“.¹¹³ Na třetí veřejné schůzi byli jednotliví členové napomenuti, aby bez usnesení výboru sami nic nezařizovali. Přečten byl i děkovaný dopis z Nové Paky za příspěvek 25,- Kč na stavbu tělocvičny.

Na Vánoce byl Orlům vystrojen stromek. Jelikož nebyl odhlasován na tuto akci žádný finanční příspěvek, ujala se tohoto podniku z ochoty paní Kubátová s dámským odborem. Při všech akcích mimo běžných schůzí se dobrovolně hlásili členové strany k zajištění

¹¹⁰ Tato organizace nakonec založena byla, ale měla v Chlumci n. C. jen velmi krátké trvání. Pro úplnost bude o ní zmínka na konci kapitoly.

¹¹¹ Nakonec se ale v Chlumci nad Cidlinou žádná orlovní nepostavila.

¹¹² O žádosti bylo hlasováno v poměru 11 hlasů proti a 3 pro.

¹¹³ Kniha jednatelská Jednota Orla (bez autora), AV 003 Chlumeck nad Cidlinou. Nepublikováno, 21. 7. 1925.

pořadatelské a zdravotnické služby, k obsluze trafiky a na vaření kávy. Právě k tomuto účelu věnoval pan Doležal dříví a uhlí. V roce, kdy byl Orel založen, čítala členská základna deset mužů přispívajících a šest cvičících, jedenáct přispívajících členek a dvě cvičící, tři dorostence, tři dorostenky, devět žáků a dvacet jedna žaček.

V roce 1926 činil příjem strany lidové 3 956,38 Kč a vydání bylo 3 071,10 Kč. Konala se jedna valná hromada, sjezd katolického lidu, jeden tábor lidu, jeden přátelský večírek, čtyři přednášky s diapositivy a osmnáct schůzí. Přistoupilo dvacet šest členů, vystoupilo třináct a tři členové zemřeli. Zajímavý zápis v tomto roce popisuje situaci, kdy byla městským úřadem zamítnuta žádost o osvětlení náměstí při slavnosti Vzkříšení. V květnu se ze zápisu dozvídáme, že pokladna je vyčerpaná a bude nutno přistoupit k vybírání příspěvků. Bratr Barták s ochotou přijímá stavění oltářů na náměstí pro polní mši. Ta se konala u příležitosti Krajinského manifestačního sjezdu katolického lidu a mládeže spojeného s obvodovým cvičením I. okrsku Orla. Na tuto akci se nahlásili také dva dobrovolníci na stavění tribun, jedenáct pořadatelů, dvě ženy k pokladně, jeden dobrovolník na stavění bud a dalších několik na stavění stolů, sedadel a stavbu brány. Na vánoční nadílku se vybíraly od členů dárky a besídka se konala u paní Kubátové, která s velkou ochotou k tomu účelu propůjčila místnost ve svém domě. Na stavbu orelny v Příbrami a v Jamné nad Orlicí bylo zasláno po desíti korunách.

V roce 1926 bylo na schůzi Jednoty Orla odhlasováno, že při úmrtí člena či členky Jednoty se pohřbu zúčastní vždy všichni členové a zakoupí se kytice z dobrovolných příspěvků. Pokud bude pohřeb na venkově, bude na něj vyslána pouze deputace s kyticí. Bylo sehráno představení „Černý kříž v lese“ a z jeho výtěžku se pořídila hrazda. Proto bylo navrženo představení opakovat. Pan Krenčík „s vlastní ochotou miní sehráti divadelní kus v přírodě s podmínkou, aby se z čistého zisku dalo opravit 1 okno v kostele sv. Trojice“.¹¹⁴ To bylo jednohlasně schváleno. Předběžné práce na přípravě vánoční besídky s ochotou přijímá opět paní Kubátová a místnost, kde se bude besídka konat, nabízí Jednotě k dispozici.

Rok 1927 se činností Československé strany lidové nelišil od ostatních. Konala se v něm jedna řádná valná hromada, jedna mimořádná, deset výborových schůzí, dvě veřejné schůze katolického lidu, dvě členské schůze, dvě konference okresních důvěrníků, jeden ples, jedny plesové dozvuky, jedna přednáška s diapositivy, jeden koncert a jeden divadelní kus. Čistý výnos z divadelního představení s názvem „V černé roklí“ činil sedmdesát korun a byl věnován na opravu kostelíka svatě Trojice v Chlumci nad Cidlinou.

¹¹⁴ AV 3, 20. 4. 1926.

Při této příležitosti „*p. Doležal připomíná, že p. Hanzl Karel miní vnitřní malbu v kostele sv. Trojice provést zdarma.*“¹¹⁵ V červenci se připravoval koncert na Střelnici a opět bylo při přípravě využito dobrovolné práce členů. Paní Kubátová měla na výzdobu brány sehnat kus látky a nechat na něj napsat „Vítáme Vás“, pan Doležal měl za úkol půjčit od velkostatku prkna, jiní obstarávali zápůjčku sta kusů podstavců. Pan Sokolář věnoval hřebíky, dámský odbor obstaral obsluhu bufetu. Paní Kubátová navíc ještě zapůjčila prapory na bránu a sporák na vaření kávy. Do přípravy koncertu se tak zapojilo asi deset lidí. Při koncertu se také pořádaly další doprovodné akce, jako bylo například koulení o ceny,¹¹⁶ které také připravovali členové strany. O to víc je překvapující zápis, že „*paní Steklá z ochoty provede vykládání karet a hádání z rukou.*“¹¹⁷ Při bilanci koncertu bylo rozhodnuto, aby se veškeré kuřivo panu Matouškovi vrátilo pro nepříznivé počasí. Za námahu byli někteří členové odměněni částkami 10,- a 20,- Kč. Výnos koncertu byl rozdělen na tři díly, jeden zůstal Československé straně lidové, jeden byl předán Jednotě Orla a třetí věnován na opravu kostela sv. Trojice. V tomto roce bylo zasláno pět korun na stavbu lidového domu v Suchém Vrbně a na podporu válečného sirotčince. Naopak do pokladny významně přispěli Kinští.¹¹⁸

V roce 1927 bylo při výborové schůzi Jednoty Orla navrženo, aby byla sestře Kubátové poskytnuta náhrada za místnost, kterou propůjčuje ke cvičení žactva. Ta však „*každou náhradu odmítá, neb pouze z ochoty pro jednotu se obětuje.*“¹¹⁹ Příjmy za rok 1927 činily 1 354,60 Kč a vydání bylo 1 220,50 Kč. V pokladně zbylo 134,10 Kč. Asi i proto byl stav místní Jednoty nazván smutným a členové byli vyzváni k práci na jeho povznesení.

V roce 1928 se jako obvykle konala u lidovců řádná valná hromada, deset výborových schůzí, tři veřejné schůze katolického lidu, jedna přednáška, jeden koncert a jeden ples. Hned na počátku roku se řešila výzva Jednoty Sokol, která apelovala na pana Sigla, aby vystoupil ze strany lidové, pokud chce být i nadále v Sokole. Paní Marie Pečínková, členka ČSL, prosí o podporu ve své nemoci. Na tento účel bylo vybráno 183,- Kč. Na výzvu župního sekretariátu byla uspořádána další sbírka, tentokrát na podporu pozůstalých po zemřelém důvěrníkovi ve Stěžerech. Z pokladny bylo darováno 20,- Kč a ještě se 35,- Kč dovybralo. Deset korun bylo zasláno i na sirotky po padlých vojíněch do Prahy. I v tomto roce se pořádal koncert, pro jeho konání byla zvolena zahrada hotelu „U Jelena“. Čistý zisk z této

¹¹⁵ AV 1, 26. 6. 1927.

¹¹⁶ 1. cena – 25 ks viržinek, 2. - salám, 3. - hůl, 4. - velký doutník, který daroval p. Sokolář.

¹¹⁷ AV 1, 8. 7. 1927.

¹¹⁸ Srov. AV 1, 12. 1. 1928, hrabě Fr. Kinský zaslal vstupné do plesu 100,- Kč a hrabě Zdenko Kinský 50,- Kč.

¹¹⁹ AV 3, 16. 3. 1927.

akce 755,40 Kč byl věnován Jednotě Orla. Ze zápisu se dovídáme i o kuriózním průběhu průvodu, který se konal 5. července večer k pomníku Jana Husa.¹²⁰ Knihovna, kterou nikdo nevyužíval, byla přemístěna z fary do domu paní Kubátové.

Jednota Orla pořádala v roce 1928 jednu řádnou valnou hromadu, pět výborových schůzí, dvě divadelní představení v zahradě paní Kubátové, besídku na oslavu 10. výročí republiky, také u sestry Kubátové, a vánoční nadílku tamtéž. Paní Kubátová na tuto akci obstarala stromek a bratr Špičák sehnal prkna na pódium. Mimo to se Orli v krojích účastnili Vzkříšení Páně, Božího Těla, položení základního kamene kostela na Pražském předměstí v Hradci Králové a svěcení kříže ve Strašově.¹²¹ I v tomto roce probíhaly neúspěšné snahy o propůjčení školní tělocvičny. V této souvislosti padl také návrh požádat místního děkana o uvolnění místa na děkanství, ale po delší debatě se od žádosti upustilo. Jednota také odbírá deset výtisků časopisu Květy mládí, ale je jen šest odběratelů. Rozhodlo se, odebírat i nadále tento počet výtisků s tím, že čtyři kusy se budou platit ze spolkové pokladny a rozdají se chudým žákům.

V roce 1929 ČSL konala valnou hromadu, devět výborových schůzí, dvě členské schůze, jedno slavnostní shromáždění na výročí deseti let trvání organizace, jednu farní konferenci, tři divadelní představení a jednu okresní ustavující valnou hromadu. Byl naplánován ples, ale konal se jen taneční věneček, navíc s prodělkem 34,50 Kč. Jako důvod tohoto stavu se uvádí, že každý se raději účastnil sokolských Šibřinek, než tanečního večírku. Na oslavu desátého výročí založení strany bylo navrženo konání koncertu, ale ten byl odložen na pozdější dobu. Bylo také navrženo převzít zvyk od literátského spolku a stavět oltáře na den Božího Těla. V rámci svatováclavských oslav bylo pořádáno divadelní představení. Výtěžek byl rozdělen takto: 300,- Kč pro organizaci ČSL, 250,- Kč Orlům a 50,- Kč dostal literátský sbor na pořízení nových kostelních písní.

Nedostatek financí je patrný i ze sporých zápisů Jednoty Orla z roku 1929. Na žádost o finanční příspěvek na dostavění pomníku sv. Václava ve Štramberku bylo navrženo zaslat 5,- Kč. Po návrhu jednatele uspořádat dobrovolnou sbírku bylo nakonec vybráno 7,50 Kč. Na dostavění Orelny do Nuslí bylo odesláno 5,- Kč. Po předložení ceníku krojů a látek bylo rozhodnuto „*vypůjčiti si v reifensence v Radovesnicích obnos 15.000 Kč na*

¹²⁰ Srov. AV 3, 9. 7. 1928, Strážníci honili klidné obecnstvo z chodníku do řad průvodu prý na rozkaz starosty a městské rady. Padl návrh, že takové hulvátství patří do novin. Článek byl sice napsán, ale v časopise Štít ho neuveřejnili.

¹²¹ Srov. AV 3, 30. 12. 1928.

zakoupení těchto látek na kroje“.¹²² Být ručitelkou se z ochoty uvoluje sestra Kubátová starší.¹²³

V roce 1930 byla lidovcům předložena žádost kostelní Jednoty o příspěvek na dostavění chrámu Páně ve Svinově, dále žádost důstojného pána Olivy, katechety ve Vysočanech také na dostavění chrámu a žádost o podporu válečného sirotčince v Praze. Každému žadateli bylo věnováno 5,- Kč. Mimo to bylo sebráno mezi přítomnými dobrovolnou sbírkou 15,- Kč pro dostavění chrámů ve Svinově a Vysočanech.

V roce 1930 je situace s vhodným místem pro cvičení Orla tak neudržitelná, že se cvičit přestalo. Veškeré orelské náčiní i kroje jsou složeny u paní Kubátové, za což jí starosta děkuje. Je učiněn ještě jeden marný pokus získat místo pro cvičení od velkostatku Kinských. Ředitelství velkostatku však sděluje, že vhodné místo ke cvičení nemá. Ani další zpráva není potěšitelná. Městský úřad zamítl žádost o příspěvek na slet. Pan Krenčík proto navrhl sehrát divadelní hru „Z manželského ráje“ a výnos věnovat na úhradu jízdného na slet. Bilance divadla však byla opět zdrcující. Výtěžek byl 28,40 Kč a z něj se ještě muselo zaplatit 26,- Kč jako poplatek za autorská práva, takže zbyly pouhé 2,40 Kč.

V roce 1931 se konaly volby, proto se sestavovala kandidátka do městského zastupitelství, která měla 21 členů. Na dalších schůzích se referovalo o výsledcích voleb a navrhovalo se členství do obecních komisí.

V roce 1932 se konala řádná valná hromada společně s Jednotou Orla a Sdružením katolických rodičů a přátel katolické výchovy. V tomto roce se konaly pouze tři veřejné schůze. Projednávalo se, jak naložit s majetkem zrušené Jednoty Orla. Bylo navrženo i schváleno náradí a kroje prodat. Žádosti o dobrovolnou sbírku pro rodinu Klečkovu, která se nachází ve velké finanční tísní, vyhověno nebylo, protože pan Klečka není členem místní organizace.

V roce 1933 se konala jedna valná hromada, šest výborových schůzí, dvě pracovní konference, manifestační sjezd spojený s koncertem a jedna přednáška s diapozitivy. Na první schůzi tohoto roku se rokovalo o navrhovaných změnách ve společnosti, například povinné civilní manželství pro katolíky, možnost potratů a eutanazie, odstranění křížů ze soudních síní, odluka školy od náboženství apod. Také bylo navrženo zvolit tzv. pouliční důvěrníky, kteří by sepsali návštěvníky bohoslužeb a u nich pak agitovali pro organizaci

¹²² AV 3, 10. 3. 1929.

¹²³ V posledních zápisech je rozlišována sestra Kubátová st. a ml., proto předpokládám, že se jedná o dceru a matku, mezi něž se aktivita zřejmě dělila.

ČSL. Pro nemocného pana Šťastného, který byl delší dobu práce neschopen, se vybralo 78,50 Kč. Jiné prosby o podporu byly z důvodu hospodářské krize zamítnuty. Ze stejného důvodu se také po dlouhé debatě ustoupilo od konání plesu. Schváleno však bylo pořízení praporu¹²⁴ a uspořádání jeho slavnostního posvěcení. To bylo naplánováno na 20. 8. 1933 v místním kostele. Týž den se konal i Manifestační sjezd katolického lidu a mládeže. Paní Marie Kubátová se z ochoty přihlásila za kmotru vlajky. Šerpu k vlajce taktéž z ochoty obstaral pan Frydrych starší. Pan Frydrych mladší a pan Krenčík zase zhotovili a ozdobili slavnostní bránu.¹²⁵

V roce 1934, který byl patnáctým rokem trvání organizace, bylo navrženo v rámci oslav výročí znovu založit Jednotu Orla. Navrženo bylo ke cvičení upravit jednu místnost na místní faře. Na výročí se konala veřejná slavnostní chůze, kde se pro Orla agitovalo. Na schůzi katolického lidu promluvil ministr Dostálek. Zdůraznil potřebu odstranit nejprve krizi mravní, která je základem všech krizí ostatních.¹²⁶ Dále se v tomto roce konala valná hromada, pět veřejných schůzí a členové se zúčastnili různých sjezdů a konferencí pořádaných převážně v rámci kraje.

V roce 1935 bylo kromě řádné valné hromady uspořádáno osm výborových schůzí, jedna členská schůze a jedna veřejná schůze katolického lidu. Také se konal ples, jehož výnos byl 79,80 Kč, výnos divadelního představení bylo 41,10 Kč. Na věnec pro zemřelého člena dramatického odboru pana Bernarda Tichého se vybralo sběrací listinou 114,- Kč.¹²⁷ Děkan Klenka odkázal ČSL v Chlumci nad Cidlinou 1 000,- Kč.¹²⁸

V roce 1936 bylo konáno pět veřejných schůzí, jedna veřejná schůze katolického lidu, ples a dvě divadelní představení. V tomto roce také padl návrh pořídit smuteční prapor. Z ochoty se o to postaral pan Bičíště. Ten za látku zaplatil 25,- Kč a obnos straně daroval. Na řádné valné hromadě bylo vzpomenuto na zesnulého Františka Kinského, dobrodince organizace. Členové byli vyzýváni k hojně účasti na všech pohřbech.¹²⁹ Opět se objevuje návrh na založení Orla a vytipování vhodné místnosti ke cvičení.

¹²⁴ Prapor byl objednan u firmy Marie Vostárkové z Rychnova nad Kněžnou.

¹²⁵ Chvojí a 4 břízky zdarma dodalo poleší Lovčice.

¹²⁶ Schůzi narušili svými urážlivými výroky proti náboženství dva „agrární“ výrostci z Písku a svobodomyšlný redaktor místního listu se omlouval, že s nimi nemá nic společného.

¹²⁷ Za věnec 75,- Kč, 20,- Kč za hedvábnou stuhu s písmeny, 10,- Kč za dvě svíce, zbývajících 9,- Kč se vrátilo dramatickému odboru.

¹²⁸ Peníze věnoval děkan Antonín Klenka, prostřednictvím svého synovce, katechety Klenky.

¹²⁹ A k tomu, aby se bez ohledu na pohlaví za vlajkou přivítali do průvodu.

Na první veřejné schůzi roku 1937 byla učiněna bilance plesu. Výnos činil 136,- Kč, což bylo o 52,- Kč více než předešlého roku. Dále se konala jedna valná hromada, devět výborových schůzí, jedna okresní valná hromada, jedna tisková konference šířitelů katolického tisku okresu chlumeckého, jedna členská schůze, jedna veřejná schůze katolického lidu, dvě taneční zábavy a tři divadelní představení. Na věnec zesnulé paní Kubátové se vybralo 152,- Kč. Děkan Pavlus z ochoty propůjčil jednu místnost na děkanství Jednotě Orela, aby si tam mohli složit cvičební nářadí a náčiní do té doby složené v domě paní Kubátové.

V dubnu roku 1938 byla uskutečněna důvěrná schůze, kde se probírala politická situace i to, že se mezi lidmi šíří řeči o válce. Poslední zápis v jednatelské knize Československé strany lidové je informace o rozpuštění místní organizace v Chlumci nad Cidlinou. Stalo se tak při členské schůzi 4. prosince 1938 na návrh předsedy Pavluse, který jednal podle vládního nařízení. Tento návrh byl jednohlasně schválen.¹³⁰

Ještě zmínka o Sdružení katolických rodičů, předeslaná výše. Podle zápisů v jednatelské knize bylo v Chlumci nad Cidlinou Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy založeno 25. ledna 1925 o půl čtvrté odpoledne v hotelu U Jelena. Ze zápisů není zcela jasná činnost sdružení. Zápisy obsahují informace o schůzích a probíraných tématech na nich, a roční bilance účtu. Valné hromady se v roce 1931 se zúčastnilo 46 členů, o rok později o dva méně. Poslední zápis v knize je datován 31. ledna 1932. Zda bylo sdružení rozpuštěno nebo ještě existovalo po tomto datu, není zatím známo.¹³¹

Po shrnutí činnosti Československé strany lidové a Jednoty Orel v Chlumci nad Cidlinou lze konstatovat následující. Překvapující je počet nejrůznějších schůzí a valných hromad. Pravdou je, že se při nich vybíraly finance na podporu potřebných nebo byly zasílány peněžité příspěvky na dostavbu kaplí a orloven, ale počet schůzí a hromad je tak velký, že by se asi čas, strávený rokováním, dal lépe zhodnotit. Ze všech zápisů je patrné soupeření, dokonce jistá řevnivost vůči jiným organizacím. Organizace ČSL i Orel se zaměřily především na pořádání různých kulturních podniků, s cílem získat finance na svoji další činnost. Ze zápisů je patrné, že ne vždy byly akce v tomto směru přínosem. Často bylo nutné tyto podniky dotovat ze spolkové pokladny. Byly pořádány plesy, večírky, přednášky s diapositivy, divadelní představení, průvody a koncerty pod širým nebem. Vše

¹³⁰ Srov. Jednatelská kniha ČSL (bez autora), AV 002 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nepsáno, 1938.

¹³¹ Srov. Kniha jednatelská Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), AV 005 děkanský kostel sv. Voršily. Nepsáno.

nasvědčuje spíše snaze sdružovat se a poskytovat zábavu sobě i ostatním. Příprava všech výše jmenovaných akcí byla postavena pouze na dobrovolné práci členů, kteří ji obětavě vykonávali a mnohdy dotovali i finančně. Jen výjimečně dostali někteří peněžitou odměnu. Velmi rozšířené bylo nacvičování ochotnických divadelních představení, což je činnost, která má v Chlumci nad Cidlinou hlubokou tradici.

Ze zápisů je patrný i další jev, který lze vypožorovat i v mnohých dnešních farnostech. Neskutečný pracovní záběr paní Kubátové působí dojmem, že bez ní a její obětavosti by se spousta věcí neuskutečnila. Tuto praxi ve farnosti bohužel nelze doporučit. Není dobré, aby jedinec vykonával téměř všechny povinnosti a ostatní byli v pozadí. Farnost lépe funguje na principech rodiny, kde se povinnosti, ale i věci příjemné, dělí. Za pozitivní jev, je naopak možné považovat výzvy k účasti na pohřbech členů, podporu chudých a lidí v nouzi, i když v obou případech byli preferováni členové organizace a jejich rodiny.

Při založení bylo v ČSL dvacet devět členů. Tento počet se v dalším období mírně zvýšil a organizace měla průměrně kolem čtyřiceti členů. Nejvíce, a to 96, jich je zaznamenáno na valné hromadě v roce 1925. Pokud byli všichni přítomní členy ČSL, pak tvořili 2,2 % z celkového počtu obyvatel, jenž v tom roce dosáhl čísla 4 300. To je ovšem výjimka, po většinovou dobu činnosti strany nepřesáhl počet členů 1 % obyvatel Chlumce.

4.3 Farní charita v Chlumci nad Cidlinou

Pomoc potřebným v nouzi má své počátky již u samotných kořenů křesťanství. V průběhu dějin mělo pomáhání nejrůznější formy a podoby. Velký rozmach charitní činnosti nastal už během první světové války, ale hlavně pak po jejím skončení. Bylo potřeba pomoci velkému počtu vdov, sirotků, postiženým i sociálně slabým obyvatelům. V tomto období se formovala činnost charity, která se orientovala na sociální služby. Zakládala ústavy pro tělesně i mentálně postižené, sirotčince, domovy pro matky s dětmi v nouzi, domovy pokojného stáří, azylové domy apod. Počátky charity jako organizace můžeme mapovat na Moravě asi v roce 1919 a o něco později v Čechách. V době plného rozkvětu po druhé světové válce provozovala charita sto šest ústavů a zařízení. Po znárodnění v roce 1948 jich mohlo zůstat pouze šest. Byly to tzv. domovy pro přestárlé kněze a řeholnice. Na veřejnosti se prezentovala charita pouze prodejními náboženských a bohoslužebných

předmětů. Tato situace samozřejmě způsobila zkreslený pohled na charitu jako na nepotřebnou organizaci.¹³²

Změna přišla až po roce 1989. Opět se začala organizace formovat z širokých řad dobrovolníků v jednotlivých farnostech po celé republice. Jako vše, co vzniká, i vývoj této organizace prošel logickými vývojovými stádii. Od spontánního nadšení spojeného mnohdy i s amatérstvím a jistou naivitou, musela organizace zákonitě přejít k profesionálnímu vedení a vybrat vhodné kandidáty, kteří se této práci budou věnovat jako svému placenému zaměstnání. Začaly být znovu zřizovány diecézní charity a od 1. prosince 1993 je katolická charita účelové zařízení katolické církve sdružující dvě arcidiecézní a šest diecézních charit v celé republice. Diecézní charity se ještě dále dělí na oblastní, do kterých spadá několik farností, nebo městské či farní, které působí jen na území jediné farnosti. Do roku 2006 nesla tato organizace název Česká katolická charita, dnes je to Charita Česká republika. Tuto neziskovou humanitární organizaci zřizuje Česká biskupská konference. Hlavní náplní její činnosti je pomoc potřebným v České republice, je to největší nestátní poskytovatel sociálních a zdravotnických služeb, ale organizuje i humanitární pomoc pro zahraničí, hlavně při živelných katastrofách.

4.3.1 Činnost Farní charity v Chlumci nad Cidlinou

Farní charita v Chlumci nad Cidlinou vznikla spontánně v roce 1992 a sdružovala pouze dobrovolné pracovníky. Navázala vlastně plynule na amatérskou kulturní činnost tří osob, které byly později i zakládajícími členy Farní charity v Chlumci nad Cidlinou. Z toho vyplývá i jasné zaměření její činnosti. Převážně se jednalo o pořádání kulturních akcí, jejichž výtěžek byl věnován na pomoc potřebným. Tento přístup byl proto únosný a schopný života právě jen v počáteční nadšenecké fázi jejího vývoje a k profesionalizaci Farní charity v Chlumci nad Cidlinou nikdy nedošlo. Zůstalo a funguje jen to, o co bylo ze strany obyvatel města zájem, a to je tzv. farní šatník. Jedná se vlastně o vybírání obnošeného šatstva, jeho třídění, balení a expedici. Pytle a krabice s materiálem si dodnes pravidelně odváží Diakonie Úpice, která materiál opět přetřídí, co je použitelné, poskytuje potřebným, část materiálu předá k průmyslovému zpracování a opravdu nepoužitelný materiál zlikviduje.

¹³² Srov. Archív Charity, 64/2012 Městské muzeum Loreta Chlumec nad Cidlinou, položka 21.

Farní charitu v Chlumci nad Cidlinou zakládali: Josef Krátký, který působil jako ředitel, Helena Krátká byla jednatelkou a Lenka Leiblová zastávala funkci pokladníka. K těmto třem zakládajícím členům se postupně ještě přidalo několik žen. Byly to paní Marie Jirušková, Drahomíra Novotná, Věra Štěchovská a Milena Honcová. Časem poslední dvě jmenované vystřídaly Božena Lebdušková a Anna Hrušková.¹³³ Dokumenty mapující alespoň částečně činnost Farní charity v Chlumci nad Cidlinou jsou uloženy v městském muzeu, fotografie z akcí a filmové záznamy jsou v majetku bývalých členů. Do muzea se dostalo několik zápisů ze schůzek, dobové propagační materiály, účetní doklady za dva roky činnosti a podstatná část korespondence.

První dokument je datován 19. listopadu 1991.¹³⁴ Jedná se o žádost směřovanou na Městský úřad v Chlumci nad Cidlinou, ve věci vydání povolení k uspořádání výstavy s názvem „Kouzlo lidových Vánoc“.¹³⁵ Ta se uskutečnila v průběhu měsíce prosince v kostele Nejsvětější Trojice v Chlumci nad Cidlinou. Místo bylo zvoleno nejen pro jeho neopakovatelnou atmosféru, ale hlavně proto, že autoři výstavy byli praktikujícími katolíky a pan děkan Týfa jim kostelík k pořádání výstavy ochotně zapůjčil. I po více jak dvaceti letech od konání této akce na ni pamětníci vzpomínají jako na jednu z nejhezčích výstav tohoto druhu v Chlumci nad Cidlinou. To lze vysvětlit tím, že drtivá většina návštěvníků měla možnost se snad vůbec poprvé ve svém životě podívat do kostela. Kromě dospělých výstavu totiž navštívily i děti z místních školek a školy. K návštěvě výstavy umístěné v sakrálních prostorách, přispěla určitě i uvolněná atmosféra počátku devadesátých let minulého století, kdy se lidé nemuseli bát vkročit do kostela. Dalším důvodem bylo jistě i to, že možnost podívat se do kostela Nejsvětější Trojice, který je nejstarší památkou ve městě, bývala značně omezená. Už dávno není kostelem farním a tak se většina mší koná v kostele sv. Voršily na náměstí. V neposlední řadě je nutno také uvést, že výstava byla tvořena s nadšením a chutí. Autoři výstavy, čerství absolventi kurzů nejrůznějších lidových technik ve snaze předat dál, co se naučili, nejen všechny vystavované předměty vyrobili, ale také nainstalovali a pak po celou dobu výstavy hlídali a poskytovali průvodní slovo. Možné to bylo i proto, že autorky byly toho času na mateřské dovolené, a proto mohly zastat pořadatelskou službu i dopoledne, když se na výstavu chodily dívat v rámci vycházek děti ze školek. Myslím, že to byla činnost nejen veskrze dobrovolná, ale i obětavá. V prosinci bývá zima a v kostelech se netopí. Navíc organizátoři veškerou

¹³³ Srov. ACH.

¹³⁴ Srov. ACH, 1.

¹³⁵ Všichni autoři výstavy byli absolventy Lidové konzervatoře v Praze s obory lidová tvorba a loutkářství.

činnost absolvovali i s vlastními dětmi, které v té době ještě do školky nechodily.¹³⁶ Dokument, týkající se výše popisované akce, je sice zařazen ve složce Farní charita, ale ta zde není výslovně uvedena, ani není použito její razítko.¹³⁷ Z návštěvní knihy výstavy lze určit i výši vstupného. Dospělí platili 3,- Kčs a děti korunu.¹³⁸ Sto korun z této výstavy bylo zasláno složenkou na VKP do Hradce Králové. Mezi návštěvníky jsou zapsáni i Norbert a Radslav Kinští.¹³⁹

Další výstava tentokrát s názvem „Velikonoce – svátky jara“ byla zahájena 5. dubna 1992 opět v kostele Nejsvětější Trojice a ani výše vstupného se nezměnila. Podle zápisů v knize návštěv výstavu zhlédly postupně děti téměř ze všech tříd místní školy. První dokument z roku 1992 je potvrzení objednávky na pronájem sálu sokolovny za účelem pořádání plesu FCH.¹⁴⁰ Příložená je i dohoda mezi FCH a TJ, která stanoví výši nájmu na 4 000,- Kčs. Ples se konal počátkem roku následujícího. Další dopis roku 1992 datovaný 16. listopadu¹⁴¹ je kopií žádosti, kterou se skupina historického šermu Ricasso obrací na hraběte Kinského o zapůjčení pozemku. Na něm by se uskutečnilo setkání šermířských skupin z celé republiky plánované na léto roku následujícího. Kopie je v dokumentech FCH zařazen proto, že se akce nakonec ve spolupráci s FCH uskutečnila. Dokument datovaný 22. listopadu 1992¹⁴² je spíše kuriózní. Je adresován tvůrcům pořadu „Receptář nejen na neděli“ s prosbou o uveřejnění pozvánky na vánoční výstavu v Chlumci nad Cidlinou.¹⁴³ Tato žádost zůstala pochopitelně bez odezvy. Další dokument je datován 4. prosince 1992.¹⁴⁴ Zde je již uvedena jako žadatel Farní charita se sídlem Čelakovského ulice 40/I, Chlumec nad Cidlinou.¹⁴⁵ Opět se jedná o povolení, tentokrát městský úřad povoluje umístit reklamní poutač na zábradlí lemující frekventovanou městskou křižovátku, a to od 7. 12. do 27. 12. 1992.¹⁴⁶ V této době se konala další vánoční výstava, opět v kostele Nejsvětější Trojice. K ní se vztahuje i další korespondence. Je to kopie dopisu, kterým městský úřad prosí kastelána zámku Karlova koruna o vydání nábytku

¹³⁶ Pro úplnost je nutné napsat, že ty přípravu i akci absolvovaly nedobrovolně.

¹³⁷ To je důkaz výše popisovaného propojení zájmové kulturní činnosti s charitou a toho, že tato první zdokumentovaná akce byla považována za činnost charity ještě před jejím oficiálním vznikem.

¹³⁸ Srov. Návštěvní kniha Farní charity 63/2012, Městské muzeum Loreta Chlumec nad Cidlinou.

¹³⁹ Srov. NK, 27. 12. 1991.

¹⁴⁰ Srov. ACH, 24, Z dokladu vyplývá, že FCH žádala snížení nájemného za sál sokolovny, jelikož výtěžek půjde na pomoc Somálsku. Tuto snahu Tělovýchovná jednota Chlumec nad Cidlinou kvitovala darem 1 000,- Kčs.

¹⁴¹ Srov. ACH, 1.

¹⁴² Srov. ACH, 2.

¹⁴³ Na žádosti je otisk úředního razítka Farní charity v Chlumci nad Cidlinou.

¹⁴⁴ Srov. ACH, 3.

¹⁴⁵ Adresa místní fary.

¹⁴⁶ Tento časový údaj je shodný s dobou trvání další výstavy.

z depozitáře městského muzea, který byl toho času umístěn v suterénu zámku.¹⁴⁷ Jednalo se o lidový, malovaný nábytek, který byl pořadatelům zapůjčen k vytvoření atmosféry lidové jizby. Dobové fotografie dokládají, že se záměr vydařil. Ve sníženém prostoru pod kůrem kostela, který měl dřevěný strop s vystouplými trámy, vznikla „světnička“ s malovanou postelí zastlanou peřinami, se židlemi a stolem, nad nímž byl zavěšen vánoční stromek, nechyběla ani malovaná skříň a truhla. Celý interiér kostela byl doplněn vánočními stromky s ozdobami vyrobenými různými lidovými technikami.

To, že měla chlumecká FCH na počátku své činnosti velkolepé plány, dosvědčuje i kopie návrhu, kterým se FCH účastnila konkurzu vyhlášeným DCH v Hradci Králové. Jedná se o návrh, jak zrekonstruovat a následně pro humanitární účely využívat bývalý klášter Loreta v Chlumci nad Cidlinou. Byly představeny celkem tři různě náročné varianty rekonstrukce s informací, že v rozpočtu Města bylo již na nejnútnejší statické zabezpečení vyčleněno 160 000,- Kčs.¹⁴⁸ I další dokument se týká stejného objektu. Uvádí se v něm, že městská rada rozhodla nabídnout FCH dlouhodobý bezúplatný pronájem. Doba pronájmu byla omezena existencí FCH a bezúplatnost podmíněna adaptací objektu.¹⁴⁹

Do roku 1993 jistě spadá i koncept úvodního slova proneseného na prvním charitním plese v Chlumci nad Cidlinou, ve kterém je stručné seznámení s tím, co je to charita.¹⁵⁰ Ples se konal 16. ledna. Jediný doklad, který to potvrzuje, kromě dohody o nájmu, je korespondence s VÚ 4806 Nepolisy, se kterým byla řešena výtržnost vojáků, kteří ples navštívili.¹⁵¹ Doklad následující je odpověď velitele, který se za chování vojáků omlouvá.¹⁵² Další doklad roku 1993 je datován 20. března a jedná se o žádost adresovanou kulturní komisi. Jsou v ní rozepsány předpokládané výdaje na výstavu s názvem „Letnice – textil a tradice“.¹⁵³ Je žádáno o finanční příspěvek ve výši 900,- Kčs. Koncem května byla v Trojici výstava o Letnicích nainstalována a jeden z prvních hostů zapsaných v knize je královéhradecký biskup Karel Otčenášek.¹⁵⁴ Další dokument je opět žádost o finanční příspěvek tentokrát na akci „Veselé dopoledne“.¹⁵⁵ Dokument z 6. dubna téhož roku oznamuje uspořádání „Velikonočního koncertu“ v kostele Nejsvětější Trojice, a to šest dní

¹⁴⁷ Srov. ACH, 4.

¹⁴⁸ Srov. ACH, 38.

¹⁴⁹ Srov. ACH, 37, 28. 8. 1992, podepsán starosta Ing. Jaroslav Štěchovský. Ani jeden ze záměrů se neuskutečnil, Loreta byla na náklady města pouze zakonzervována a v roce 2002 opravena zhruba za 10 mil. Kč.

¹⁵⁰ Srov. ACH, 26.

¹⁵¹ Srov. ACH, 27, Z dopisu vyplývá, že vojáci způsobili škodu 450,- Kčs tím, že strhli cedulky s nápisy „BALKON“ a „LOŽE“, což bylo připočítáno FCH k faktuře za nájem. 9. 2. 1993.

¹⁵² Srov. ACH, 28, 17. 2. 1993.

¹⁵³ Výstava se sice uskutečnila, ale pod jiným názvem.

¹⁵⁴ Srov. NK, 23. 5. 1993.

¹⁵⁵ Srov. ACH, 33.

po datu oznámení. Účinkovalo pěvecké sdružení Ambrosius a vstupné bylo dobrovolné.¹⁵⁶ Ze dne 14. dubna je souhlasné stanovisko rady města, která poskytla příspěvek 1 000,- Kčs na výstavu o letničních svátcích. Žádost následující se týká povolení vyvěšení transparentu, který by zval na stejnou výstavu, ale s pozměněným názvem „Letnice – koláčové svátky“ a je adresována stavebnímu odboru městského úřadu, na odbor kultury bylo podáno oznámení o konání výstavy. Oba dokumenty jsou datovány 18. května 1993.¹⁵⁷ Už následující den bylo povolení k umístění poutače vydáno.¹⁵⁸ Další dvojicí obvyklých dokumentů požadovaných městským úřadem je tentokrát oznamováno konání koncertu a uspořádání výstavy betlémů. Na druhém listě je žádost o povolení reklamy, opět formou transparentu vyvěšeného na zábradlí.¹⁵⁹ Oba dokumenty jsou pak shodně datovány 6. 12. 1993. Kladné vyjádření k vyvěšení poutače na výstavu je z 10. prosince téhož roku a obsahuje i podrobné podmínky pro jeho umístění.¹⁶⁰ Ke všem výstavám existuje fotodokumentace a videozáznamy.¹⁶¹ Z těch si lze dobře udělat představu o tom, jak byly výstavy nainstalovány a jaké předměty se vystavovaly.¹⁶² Jako originální nápad zaujme betlém upečený z perníku. Nejenže byly z těsta obvyklé figurky, ale kulisu betlému tvořily významné budovy Chlumce vytvořené taktéž z perníku.

Do roku 1993 spadá jeden z největších kulturních podniků pořádaných místní charitou, proto je jeho popis zařazen do samostatného odstavce a ne chronologicky do textu. Již výše avizovaná akce setkání skupin historického šermu vyústila v rekonstrukci historické bitvy s názvem „Obléhání Chlumce Švédy“. Následující dokumenty dokládají přípravu celého podniku. Ředitel FCH se obrací s prosbou na hraběte Kinského, zda by bylo možné v areálu zámku v den konání bitvy pořádat jarmark a za jakých podmínek.¹⁶³ Další doklad je adresován kulturní komisi, na kterou se FCH obrací se žádostí o pomoc se zajištěním služeb, jako jsou policejní, požární a zdravotnický dozor.¹⁶⁴ Z června je objednávka na padesát kusů plakátů¹⁶⁵ a žádost o bezplatný pronájem areálu místního koupaliště za účelem ubytování asi dvou set lidí ve vlastních stanech.¹⁶⁶ V červenci pak byla uzavřena

¹⁵⁶ Srov. ACH, 5.

¹⁵⁷ Srov. ACH, 6.

¹⁵⁸ Srov. ACH, 7.

¹⁵⁹ Transparenty na propagaci výstav byly ušity ze starých prostěradel a nápisy ručně psány pořadateli.

¹⁶⁰ Srov. ACH 8

¹⁶¹ Vše v soukromém vlastnictví tehdejších pořadatelů.

¹⁶² Při instalaci byl používán přírodní materiál, živé květy, mech nebo narašené břízky. Ty v době konání velikonoční výstavy ještě v přírodě zelené nebyly, proto byly po uříznutí zavezeny do kotelny na místním sídlišti a tam v teple narašily.

¹⁶³ Srov. ACH, 9, 9. 2. 1993.

¹⁶⁴ Srov. ACH, 10, 20. 3. 1993.

¹⁶⁵ Srov. ACH, 10, 2. 6. 1993.

¹⁶⁶ Srov. ACH, 11, 6. 6. 1993.

smlouva o krátkodobém pronájmu mezi panem Junkem¹⁶⁷ a panem Krátkým¹⁶⁸ jako žadateli a Správou hospodářství Dr. Norberta Kinského jako pronajímatelem. Pronajat byl svah louky v parku zámku Karlova koruna v prostoru pod terasou. Cena za tři dny užívání svahu byla stanovena dohodou na 5 000,- Kč.¹⁶⁹ Následuje obvyklé oznámení akce odboru kultury¹⁷⁰ a také list s podrobnějším rozpisem harmonogramu této celodenní akce. List byl zároveň zasílán spolu s dohodami pro prodejce zajišťující jarmark. V archivu muzea je uloženo šestnáct vyplněných dohod od prodejců. Dlouho očekávaná akce se konala 31. července 1993. Do Chlumce nad Cidlinou se tehdy sjelo třicet tři skupin historického šermu z celých Čech i ze Slovenska. Již zahájení celé akce bylo velkolepé. Všech dvě stě uniformovaných bojovníků procházelo průvodem za hrozivého zvuku bubnů městem až k zámku. Tam se skupina rozdělila a jedna část pokračovala k zadní bráně, kterou se dostala na vrchol svahu, kde bylo připraveno dřevěné opevnění, ve kterém zaujali obranné pozice. Druhá část pak zesponu na toto opevnění útočila. Vše bylo podbarveno hudbou a průvodním slovem z reproduktorů. Akci navštívily asi dva tisíce diváků, takže byla považována za velmi zdařilou. Ne vše ale bylo předem důkladně promyšleno, a tak se dostavily i problémy. Jak již bylo výše řečeno, všichni aktéři bitvy byli ubytováni ve vlastních stanech na místním koupališti. Že se to neobešlo bez problémů, dokládá následující korespondence mezi nespokojenými rekreaty¹⁷¹ ubytovanými v té době tamtéž a městským úřadem,¹⁷² kam svoji stížnost směřovali. Odtud se jim dostalo vysvětlení, že akci pořádala FCH a veškerý výtěžek byl použit na ryze charitativní účely, proto byli účinkující ubytováni zdarma. Stěžovatelé byli v závěru dopisu ujištěni, že napříště budou učiněna předem taková opatření, aby nedocházelo k porušování hygienických a bezpečnostních předpisů.

I když se vše neobešlo bez komplikací, chvályhodné je, že se vydělané peníze použily na financování ozdravného pobytu dětí postižených černobylskou katastrofou, které na pozvání FCH přijely do Chlumce ještě téhož roku. Jeden z mála dokumentů týkající se tohoto počínu je dopis z Ústředí České katolické charity v Praze,¹⁷³ kde je celý projekt stručně charakterizován jako charitativně – misijní služba farností, a to především rodin. Pomoc spočívala v tom, že se rodina ujme libovolného počtu dětí, které na šest týdnů

¹⁶⁷ Zástupce SHŠ Ricasso.

¹⁶⁸ Zástupce FH Chlumec n. C.

¹⁶⁹ Srov. ACH, 10, 29. - 31. 7. 1993.

¹⁷⁰ Srov. ACH, 12, 1. 7. 1993.

¹⁷¹ Srov. ACH, 13, kopie dopisu ze dne 7. 8. 1993, ve kterém si tři rodiny z Prahy oprávněně stěžovaly na situaci, která nastala na koupališti s jedním sociálním zařízením po příjezdu dalších dvou set lidí.

¹⁷² Srov. ACH, 14, 16. 8. 1993.

¹⁷³ Srov. ACH, 17, 17. 5. 1993, podepsán Ing. Petr Rohlena, ředitel.

přijme mezi sebe a stará se o ně. Finanční příspěvek na každé dítě byl 750,- Kč. Do farnosti musí děti přijet se svým dozorem, na deset dětí byla určena jedna vychovatelka. Právě takto velká skupina přijela do Chlumce s vychovatelkou Jelenou Štěpanovnou.¹⁷⁴ Na výzvu FCH se přihlásilo sedm rodin, kam byly děti rozmístěny. Manželé Valentovi si vzali dva chlapce, stejně tak paní Kubánková, která byla ze Staré Vody a tak měla situaci ztíženou o dojíždění dětí. Po jednom dítěti pak rodina Štěchovských, Leiblova, Krátkých a paní Ovesná. Poslední ze „sedmi statečných“ byla paní Kotrbáčková, u níž byly ubytovány dvě dívky. Přihlásili se i Králíčkoví, u kterých bydlela vychovatelka. Skupina dětí i s vychovatelkou pobývala v našem městě od 30. července do 10. září 1993, jak lze vyčíst z objednávky obědů ve školní jídelně.¹⁷⁵ O víkendech pořádala FCH pro děti bohatý program. Děti viděly koňskou farmu Ostrov nedaleko Chlumce, líbil se jim výlov rybníka v Obědovicích, byly na turistickém výletě v Krkonoších u pramene Labe, v Zoologické zahradě ve Dvoře Králové, zúčastnily se pouštění draků v Lipkách, karnevalu pořádaného letohradskou farností, kde bylo tou dobou čtyřicet dětí z Minsku, prohlédly si lázeňské město Poděbrady a samozřejmě Prahu a její památky.¹⁷⁶ I když tento pobyt pořádala FCH, ze samotné farnosti se zapojily jenom dvě rodiny, ostatní byli tzv. nevěřící. Finanční částka na pokrytí nákladů spojených s pobytem dětí byla složena z výtěžků z charitního plesu, z výstav pořádaných FCH, z bitvy, jak je uvedeno výše, a z darů občanů a podnikatelů.¹⁷⁷

Pro úplnost zmíním ještě zbytek dokumentů datovaných rokem 1993. První je z 27. 1. 1993 a vybízí k finanční podpoře na vznik blíže neurčeného zařízení na Bydžovsku, na které bylo plánováno věnovat i výtěžek prvního charitního plesu pořádaného FCH v Chlumci nad Cidlinou.¹⁷⁸ Z 16. února je dopis adresovaný paní Kramárové na Slovensko, zda by byla ochotna ze zbytků textilu vyřazeného z farního šatníku vyrábět tkané koberce, které by dále sloužily potřebným.¹⁷⁹ Odpověď paní Kramárové spolupráci nevyklučuje, ovšem za podmínek, že by se materiál i hotová práce dovážely autem.¹⁸⁰ Břežnové datum má pak poděkování za peněžní dar, který věnovala FCH Chlumec nad Cidlinou Diecézní charitě v Hradci Králové.¹⁸¹ O tři měsíce později naopak dostala dar FCH a to 8 000,- Kč

¹⁷⁴ Srov. ACH, 20.

¹⁷⁵ Srov. ACH, 18, 1. 7. 1993, zároveň byla žádána i Rada města o poskytnutí slevy. ACH, 19, 25. 8. 1993.

¹⁷⁶ Srov. ACH, 20.

¹⁷⁷ Srov. ACH, 20.

¹⁷⁸ Nejsou žádné doklady o tom, zda byl výtěžek poslán na pomoc Somálsku či do Bydžova.

¹⁷⁹ Srov. ACH, 31.

¹⁸⁰ Srov. ACH, 30, 11. 3. 1993, Díky podmínkám p. Kramárové se spolupráce neuskutečnila.

¹⁸¹ Srov. ACH, 34, 22. 3. 1993, podepsán RNDr. Petr Šeba, DrCs., ředitel DCH, částka není uvedena.

od podniku Lesy Chlumeck n. C., a.s.¹⁸² Některé firmy oznámily, že už mají svou nadaci založenou výhradně pro humanitární účely, tudíž nemohou žádosti o příspěvek vyhovět.¹⁸³

Na jaře roku 1994 se tradičně v kostele Nejsvětější Trojice uskutečnila velikonoční výstava. Zápisy z návštěvní knihy jsou jediným dokladem o jejím konání.¹⁸⁴ Další doklad činnosti v roce 1994 je smlouva uzavřená mezi domem dětí a mládeže a panem Krátkým, že zabezpečí pro DDM loutkovou pohádku.¹⁸⁵ Na den přesně, ale o rok později, tedy 31. července 1994, pořádala FCH opět ve spolupráci se spolkem Ricasso další rekonstrukci historické události, tentokrát pod názvem „Sasové na Chlumecku“. Dokládá to jak žádost o povolení¹⁸⁶ vyvěšení transparentu na zábradlí, tak i prosba o hlášení upoutávky v místním rozhlasu.¹⁸⁷ Celá akce se konala podle podobného scénáře, jako ta předešlého roku. Změna byla jen v místě jejího konání. Vše se tentokrát odehrávalo za městem na závodišti, kde na rozsáhlých lukách byli ubytováni i účastníci bitvy. Byla tam dokonce z palivového dřeva postavena osada, která ve finále bitvy lehla popelem. I tato velice naturalisticky pojatá akce, byla hojně navštívena. Další doložená akce v roce 1994 je vánoční výstava, tentokrát konaná v prostorách pod terasou zámku. Dokument ze dne 15. listopadu je adresován zástupci majitelů zámku.¹⁸⁸ Organizátoři požadují pronajmutí dvou místností za účelem uspořádání vánoční výstavy a připomínají, že veškerý zisk ze vstupného bude věnován na humanitární účely. Pronájem se zřejmě neuskutečnil. Následuje totiž oznámení pořádání vánoční výstavy, ale v prostorách bývalého obchodu Klenoty.¹⁸⁹

Další doklad, ze kterého vyplývá, že se váže k roku 1994, je zřejmě koncept článku do místního tisku. Dovídáme se, že farní šatník byl v dubnu vymalován, šatstvo odvezeno do Úpice a i nadále bude veřejnosti sloužit každý čtvrtek od 16:00 do 18:00 hodin. Objevuje se zde ještě další, dosud nepopsaná aktivita FCH, a to pravidelné besedy a přednášky na místní faře. Konaly se každou druhou neděli v měsíci v 14:00 hodin.¹⁹⁰ Besedy byly hojně navštěvované nejen místními farníky, ale přijížděli sestry a bratři z Nového Bydžova.

¹⁸² Srov. ACH, 35, 14. 6. 1993.

¹⁸³ Srov. ACH, 36, 1. 10. 1993, fa KORD Ptáčník, Hradec Králové.

¹⁸⁴ Srov. NK, 19, 3. 1994.

¹⁸⁵ Srov. ACH, 32, 26. 5. 1994.

¹⁸⁶ Srov. ACH, 15.

¹⁸⁷ Srov. ACH, 16.

¹⁸⁸ Zámek v Chlumci nad Cidlinou byl v restitucích vrácen rodině Kinských.

¹⁸⁹ Dům, ve kterém sídlila prodejna Klenoty, byl vrácen původní majitelce paní Netíkové, která tyto prostory před plánovanou rekonstrukcí Farní charitě zapůjčila k uspořádání výstavy.

¹⁹⁰ Srov. ACH, 40, 12. 4. 1994, přednáška Dr. Václava Hušnera o Španělsku.

Následuje už jen několik jednotlivých dokumentů. Ten první je až z roku 1996. Je to odpověď ředitele FCH na dopis pana Staši, v kterém se přiklání k možnosti sloučit FCH do jedné oblastní s jednou právní subjektivitou.¹⁹¹ Následuje dopis panu Dufkovi ze září stejného roku, ve kterém je jmenovaný seznámen „s nejnovějším nápadem“,¹⁹² tentokrát plánuje zřídit v Chlumci nad Cidlinou pečovatelský dům pro matky s dětmi. Ing. Jaroslav Dufek, generální sekretář ČKCH, odpovídá, jak nejlépe postupovat, a zasílá materiál o zakládání těchto zařízení a popis práce v nich.¹⁹³

Mezi dokumenty vztahujícími se k FCH v Chlumci nad Cidlinou je také soupis materiálu a finančních prostředků, které byly shromážděny na místní faře jako pomoc oblastem postiženým povodněmi v roce 1997. Jedná se převážně o trvanlivé potraviny, hygienické potřeby, deky, povlečení, ručníky apod. Na finančních příspěvcích bylo celkem vybráno 7 220,- Kč. Humanitární pomoc podle pokynů krizového centra ČČK odvezl místní dopravce pan Petrovický na Bruntálsko a Krnovsko.¹⁹⁴ Ve stejném roce byla také v našem městě zřízena nadace „Obnova Základní školy v Chlumci nad Cidlinou jako kulturní památky“. Leták s žádostí o příspěvek je v dokumentech FCH také přiložen.¹⁹⁵ Z účetnictví a zápisu ze schůzky FCH vyplývá, že bylo přispěno částkou 1 295,- Kč, což byl výtěžek z malé vánoční výstavy v roce 1996.¹⁹⁶ Tato výstava se uskutečnila v prostorách pod zámeckou terasou, jak dokládá leták v knize návštěv. Vstupné bylo dobrovolné.

Činnost roků 1996, 1997 a 1998 lze částečně zmapovat z účetních dokladů a zápisů ze schůzek FCH, konaných vždy na začátku občanského roku. V roce 1996 se podařilo FCH navázat kontakt s cupárnou tkanin v Chrastavě u Jablonce nad Nisou. Během roku pak odebrali 4 480 kg nepoužitelného textilu za cenu 1,- Kč za kilogram. Pro vyřídění šatstva si po celý rok jezdila Diakonie Úpice, která měla o sběr zájem ještě ve větší míře než dosud. Finanční prostředky získané v roce 1996 byly rozděleny v roce následujícím takto: za 4 371,- Kč byl zakoupen pluvíál, jako dar pro pana děkana Týfu, který bezplatně poskytoval prostory fary pro potřeby FCH, 5 000,- Kč byl dar pro DCH Hradec Králové, 1 000,- Kč dar na konto „Život pro Honzika“ a dar na opravu školy byl už zmiňován výše. Naplánováno bylo pokračovat v besedách a biblických hodinách, které se konaly na faře a vedla je paní Jirušková, bývalá katechetka. V roce 1998 se činnost FCH výrazně nelišila,

¹⁹¹ Srov. ACH, 41, 7. 3. 1996.

¹⁹² ACH, 42, 17. 9. 1996, podepsán Josef Krátký.

¹⁹³ Srov. ACH, 43, 26. 9. 1996, podepsán Ing. Jaroslav Dufek.

¹⁹⁴ Srov. ACH, 44, 9. – 11. 7. 1997.

¹⁹⁵ Srov. ACH, 45.

¹⁹⁶ Srov. ACH, 22, 2. 1. 1997, zapsala Lenka Leiblová.

jen finančních prostředků ubylo, a tak se žádné nerozdělovaly. Většina jich už byla rozdána potřebným po ničivých povodních v roce 1997.

Poslední dva dokumenty se týkají ukončení činnosti FCH v Chlumci nad Cidlinou. Protokol o ukončení činnosti uvádí, že organizace s IČ: 45980284 byla ke dni 29. 10. 2004 vymazána z evidence církevních právnických osob u Ministerstva kultury České republiky.¹⁹⁷ Je zde i výpis z Rejstříku církevních právnických osob. FCH Chlumeck nad Cidlinou tam byla zaevidována 30. 10. 1996 a evidence byla zrušena 29. 10. 2004.¹⁹⁸

Při zpětném pohledu na činnost Farní charity v Chlumci nad Cidlinou je patrné, že se v období po listopadu 1989 nově formovala společnost i její pravidla a zákony. Co bylo možné uskutečnit tehdy, to by dnes nejspíš narazilo na bariéru legislativy. Zakládající členové Farní charity pod hlavičkou této organizace pořádali výstavy, na kterých prezentovali svá hobby. Právě v té době byl o výstavy s lidovou a náboženskou tematikou velký zájem. Proto bylo možné z výtěžku ze vstupného financovat pomoc potřebným.

V tomto směru nejpřínosnější a zároveň organizačně nejsložitější byla rekonstrukce historické bitvy. Hlavně díky ní se pak mohl finančně zabezpečit pobyt dětí z oblasti Černobyli. To byla také jediná přímá pomoc místní charity. Ostatními akcemi bylo pomáháno nepřímo. Ať už to byly finanční dary, shromažďování materiálu pro postižené povodněmi nebo vybírání nepotřebného šatstva pro Diakonii v Úpici. Přínosné pro farnost byly jistě i besedy a přednášky, které pomohly utvářet farní rodinu.

V současné době se naše farnost v Chlumci nad Cidlinou i přes nevelký počet členů snaží působit uvnitř svého společenství i ve svém okolí tak, jak to doporučuje Kodex kanonického práva. Dne 11. 12. 2009 byla zřízena v chlumecké farnosti na základě Stanov (vydané Ř. k. biskupstvím v Hradci Králové dne 15. 11. 1999) ekonomická rada, jejímiž členkami jsou paní Věra Šimůnková a paní Eva Hušková. Paní Šimůnková pravidelně spolupracuje také na květinové výzdobě děkanského kostela sv. Voršily. Paní Hušková obětavě přiváží na nedělní bohoslužby dvě starší ženy ze vzdálených obcí. Obě ženy vykonávají svoji službu, podle aktuálních potřeb děkana farnosti. Dne 11. 12. 2009 byla ustanovena v naší farnosti také pastorační rada. V ní zasedá PhDr. Hana Tomsová, vedoucí redakce farních Listů sv. Voršily, Marie Jirušková, která má na starost lektorkou službu, Drahomíra Novotná, jež vykonává funkci kostelnice ve filiálním kostele sv. Benedikta v Lučicích a navštěvuje seniory v Penzionu na Palackého ulici v Chlumci nad Cidlinou,

¹⁹⁷ Srov. ACH, 46, 13. 12. 2004.

¹⁹⁸ Srov. ACH, 47.

Josef Krátký, Lenka Leiblová a Eva Hušková, kostelnice ve filiálním kostele sv. Václava ve Staré Vodě. Posledním členem pastorační rady je Ing. Lukáš Dvořáček. Ten je zároveň varhaníkem a zástupcem sbormistra Chrámového sboru sv. Voršily.

Sbor několik let úspěšně řídí pan Dobroslav Netík, podnikatel ve Službách v Chlumci nad Cidlinou. S dobrovolnými zpěváky nacvičuje kostelní zpěv, kterým jsou obohaceny především slavnostní bohoslužby o Vánocích a Velikonocích. Pozoruhodné je, že většina dobrovolných zpěváků nejsou členy chlumecké farnosti a také nepraktikují katolickou víru. Tento fakt vyplynul z malého průzkumu, formou dotazníku, předloženého zpěvákům při zkoušce na půlnoční mši. Osloveno bylo dvacet tři respondentů. Následující tabulka je souhrnem odpovědí na některé otázky. Mimo již výše zmíněnou příslušnost k farnosti, byli respondenti tázáni i na důvod zpívání a na to, jak se ke zpěvu ve farním sboru dostali.

Tabulka 1: Charakteristika členů chrámového sboru

křesťan	Farník	Přihlásil jsem se sám	Byl jsem osloven	Zpěvem chci pomoci
16	8	10	13	17

Záslužnou práci pro důstojný průběh liturgie vykonává paní Jana Živná, která se stará o květinovou výzdobu a úklid kostela. S ní spolupracuje kostelník a ministrant Jan Pospíchal, který se mimo jiné stará o zdárný průběh mše a informovanost ostatních ministrantů. K nim patří Matouš Krátký, Šimon Krátký, Luboš Suchánek a Honzík Zbořil.

K dobrovolnickým aktivitám, jak už bylo zmíněno výše, již řadu let patří vybírání obnošeného šatstva a jeho další distribuce do Diakonie v Úpici. Tato služba je stále žádaná a využívaná všemi obyvateli města i jeho nejbližšího okolí. Tzv. farní šatník je nejčastěji nazýván „charita“ a funguje každé pondělí od 16:00 do 17:00 hodin. Tento název zřejmě přetrval z dob, kdy ho provozovala FCH, a tak je s ní stále spojován.

Závěr

Výsledkem práce je sonda do historie farnosti Chlumec nad Cidlinou se zaměřením na práci dobrovolníků v ní. Jejich práce, i když často na první pohled není zřejmá, je důležitou součástí života každé farnosti. Zvláště v církvi je dobrovolnická činnost hojně využívána. Důvod tohoto tvrzení můžeme objevit už v počáteční motivaci k této práci. Nezištná práce pro druhé bývá chápána jako cesta osobního růstu. I když není dobrovolnictví vázáno konkrétně na žádnou církev a náboženskou skupinu, je jasné, že je považováno za jejich podstatnou a nenahraditelnou složku. Zvláště v křesťanství se na pomoc bližnímu klade velký důraz. Východiskem tohoto chování jsou různé posvátné texty, ale nejčastěji je citováno podobenství o milosrdném Samaritánovi.

Jak z práce vyplývá, i v chlumecké farnosti se dobrovolníci objevovali a objevují. Právě v takové farnosti, kde není velmi početná základna farníků, se ukazuje, jak mnohdy pomocné ruce chybí. Práce při určování počtu dobrovolníků vychází pouze z rešerše prvotních pramenů. Z těch jsou získány údaje o počtu členů v organizacích zřizovaných církví. Pochopitelně se musí počítat s tím, že dobrovolnickou činnost vykonávali i ti, kteří nebyli v žádném spolku zapsáni. Tyto údaje jsou ale jen těžko zjistitelné a ověřitelné. Předpokládám proto, že ti, kteří byli více aktivní a měli chuť něco nezištně pro druhé dělat, se také více zapojovali i do organizovaných skupin.

Nebývá potom výjimkou, že se při popisu dobrovolnických aktivit objevují stále stejná jména. Bylo tomu tak v historii a podobný vývoj můžeme vystopovat i dnes. Bohužel je to jev zřejmě zákonitý. Ve městě se počet dobrovolníků za sledované období jen jednou vyšplhal přes 2%, jinak se drží stabilně kolem 1 % počtu obyvatel. Bohužel tento mizivý počet se nadále ještě snižuje. Po roce 1989 byla organizována už jen jedna desetina procenta obyvatel. Ani v současnosti není situace výrazně lepší. Kladně se dá hodnotit to, že se do aktivit pořádaných farnostmi zapojují mnohdy i ti, kteří do ní nepatří. Markantní příklad toho je příležitostný kostelní sbor, který nacvičuje zpěv k významným liturgickým svátkům. Jak vyplývá z malého dotazníku, který byl zpěváky vyplněn, do této činnosti se zapojilo mnohem více lidí nepatřících do farnosti, než jejich členů. Tento jev se ukázal i při ochotě lidí z města zapojit se do zajištění ozdravného pobytu dětí z oblasti Černobylu, které do Chlumce nad Cidlinou přijely po tamní katastrofě. Tehdy se právě díky těmto lidem mohl projekt uskutečnit, protože z farníků se přihlásily jen dvě rodiny. Pro úplnost je nutno dodat, že to nebylo tím, že by ostatní rodiny nechtěly, ale vlastně žádné jiné nebyly.

Za přínos této práce, může být považováno zpracování krátké historie Farní charity v Chlumci nad Cidlinou. Autorka byla jednou z jejích zakladatelů, a tak bylo pramenům lépe porozuměno. Pozdější zpracování nezasvěceným člověkem by nebylo tak autentické.

Cíl práce zmapovat činnost dobrovolníků v chlumecké farnosti byl naplněn. Metoda rešerše prvotních pramenů se také zdála vyhovující. Bylo by ale dobré nastíněnou problematiku více prohloubit, zvláště se zaměřit na fenomén, který se v celé práci vyskytuje. Je jím provázanost rodiny Kinských s městem i místní farností. Ve všech zkoumaných etapách se totiž toto jméno vyskytuje. Není to tak udivující, když si uvědomíme, že Kinští byli jako katolická šlechta donátory staveb nebo oprav většiny kostelů a kaplí v okolí. Byli také zváni do spolků jako čestní hosté a pravidelně se také opakují žádosti a prosby o jakoukoli pomoc. Byli zapsáni v knihách literátského bratrstva ze sedmnáctého století, jejich jména se vyskytují v zápisech ze schůzí prvorepublikových spolků a najdeme je i v knize návštěv Farní charity, organizace založené po listopadu 1989.

Seznam zkratek

ACH	- Archív Farní charity, 64/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck n. C.
AV	- Archív děkanského kostela sv. Voršily
ČČK	- Český červený kříž
ČKCH	- Česká katolická charita
DCH	- Diecézní charita
ERD	- Evropský rok dobrovolnictví
FCH	- Farní charita
IAVE	- Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí
KDU-ČSL	- Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová
LB 1	- Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 59/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.
LB 2	- Památní kniha nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 60/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.
LB 3	- Zápisní kniha pro nábožné bratrstvo kůru literátského v městě Chlumci nad řekou Cidlinou 1811 (bez autora), 61/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.
LB 4	- Kniha bratrská kůru literátského 1863 (bez autora), 62/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.
NK	- Návštěvní kniha FCH (bez autora), 63/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou.

Seznam pramenů

ARCHÍV FARNÍ CHARITY, 64/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou.

ČLENSKÁ KNIHA ČSL (bez autora), AV 004 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

JEDNATELSKÁ KNIHA ČSL (bez autora), AV 002 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

KNIHA BRATRSKÁ KŮRU LITERÁTSKÉHO 1863 (bez autora), 62/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

KNIHA JEDNATELSKÁ ČSL (bez autora), AV 001 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

KNIHA JEDNATELSKÁ JEDNOTA ORLA (bez autora), AV 003 děkanský kostel sv. Voršily Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

KNIHA JEDNATELSKÁ Sdružení katolických rodičů a přátel křesťanské výchovy v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), AV 005 děkanský kostel sv. Voršily. Nепublikováno.

NÁVŠTĚVNÍ KNIHA FCH (bez autora), 63/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou.

PAMÁTNÍ KNIHA nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 59/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

PAMÁTNÍ KNIHA nábožného bratrstva kůru literátského v Chlumci nad Cidlinou (bez autora), 60/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

ZÁPISNÍ KNIHA pro nábožné bratrstvo kůru literátského v městě Chlumci nad řekou Cidlinou 1811 (bez autora), 61/2012 Městské muzeum Loreta Chlumeck nad Cidlinou. Nепublikováno.

Seznam literatury

BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1993.

DOKUMENTY II. VATIKÁNSKÉHO KONCILU, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

FRANCEK Jindřich, HARTMAN Josef: Chlumeck nad Cidlinou, Hradec Králové: Kruh, 1985.

FRANZEN August: Malé dějiny církve, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

FRIČ Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza (a kol.): Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, Praha: Agens, 2010.

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, druhé, doplněné a opravené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

KHUN Karel: Dějiny a kulturní obraz města Chlumeck n. C., Chlumeck nad Cidlinou: Rada města, 1932.

KODEX KANONICKÉHO PRÁVA, Praha: Zvon, 1994.

NAŠE VÍRA. Sborník úvah o katolické víře, druhé vydání, Praha: Zvon, 1990.

NEUNER Peter: Laici a klérus?, Praha: Vyšehrad, 1997.

OPATRŇY Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

POSPÍŠIL Ctirad Václav: Hermeneutika mystéria, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, třetí, doplněné a rozšířené vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

VIVIANO T. Benedict, Království Boží v dějinách, Praha, Vyšehrad, 2008.

Internetové zdroje

DOBROVOLNICTVÍ V CÍRKVÍCH A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTECH, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (10. 1. 2012).

EVROPSKÝ ROK DOBROVOLNICTVÍ, 2011, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (13. 1. 2012).

KRÁLOVÉHRADECKÁ DIECÉZE, <http://www.bihk.cz/dieceze/>, (4. 4. 2012).

TUTR Vojtěch: Dobrovolnictví a náboženství, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (9. 1. 2012).

VŠEOBECNÁ DEKLARACE O DOBROVOLNICTVÍ, <http://www.dobrovolnik.cz/>, (5. 1. 2012).